

RELATII ȘI ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE

Note de curs

Lect. univ. dr. Simona Mihăielscu-Pene

Curpins:

- Consideratii introductive. Mic dictionar de termeni
- Organizatii internationale. Generalitati
- Personalitatea juridica internationala a organizatiilor internationale
- Structura si functionarea organizatiilor internationale
- Mijloacele financiare ale organizatiilor internationale
- Organizatia Natiunilor Unite (ONU)
- UNESCO
- Organizatia Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)
- Uniunea Europeana
- Organizatia pentru Securitate si Cooperare in Europa (OSCE)
- Organizatia Mondiala a Comertului (OMC)

CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE

În prezent, organizația internațională este înțeleasă ca fiind o entitate formală structurată cuprinzând membri din mai multe state.

Exemple de organizații internaționale: UE; Greenpeace

Există o mare diferență între org. int. Deja vorbim despre o primă clasificare a organizațiilor internaționale moderne: NATO este o **organizație interguvernamentală** (OIG), iar Greenpeace este o **organizație internațională non-guvernamentală** (OING)

Clasificare

După funcțiuni/obiective/scopuri:

- misiuni multiple (generale);
- misiuni limitate (specializate).

După scop geografic:

- globale = arie de operare mondială;
- regionale = arie de operare desemnată teritorial; cuprinde cele mai multe OIG și ONG-uri.

După tipologia membrilor:

- Organizații Inter-Guvernamentale (OIG) = compuse din state/guverne naționale;
- Organizații Internaționale Non-Guvernamentale (ONG) = principalii actori transnaționali, compuse din asociații/structuri private și persoane individuale.

MIC DICȚIONAR DE TERMENI

ORGANIZĂȚIE - Asociație, instituție socială, grupare care reunește oameni cu preocupări și uneori cu concepții comune, constituită pe baza unui regulament, a unui statut, acord etc. în vederea depunerii unei activități organizate și realizării unor scopuri comune.

ORGANIZĂȚIE internațională (sau interstatală) = asociație cu caracter permanent, creată de state pe baza unui statut.

ACÓRD - Înțelegere, învoială, convenție etc. între două sau mai multe părți în vederea încheierii, modificării sau desființării unui act juridic din care decurg anumite drepturi și îndatoriri; Comunitate de vederi asupra unui punct determinat într-o înțelegere; învoire, înțelegere; Tratat, convenție între state, care reglementează domenii determinate ale colaborării internaționale.

TRATÁT Înțelegere scrisă încheiată între două sau mai multe state, în vederea determinării, într-un anumit domeniu, a drepturilor și a obligațiilor părților contractante sau în scopul stabilirii unor norme juridice; acord internațional, convenție internațională. **TRATÁT de pace.** ~ comercial.

CONTENCIÓS, -OÁSĂ

I. (în unele state) serviciu de avocați în cadrul unor organe ale puterii de stat, al unor întreprinderi sau instituții, care apără drepturile și interesele juridice ale acestora.

CONTENCIOS administrativ =

a) organ de jurisdicție care rezolvă litigiile dintre stat și persoanele fizice; b) ansamblu de forme după care se rezolvă asemenea litigii. II. 1. care este contestat, discutabil; litigios. 2. (jur.)

procedură CONTENCIOASĂ = procedură de rezolvare în contradictoriu de către un organ de jurisdicție a unui conflict de interese.

GENERALITĂȚI

Suprematia statelor în rezolvarea diferitelor probleme cu care se confrunta comunitatea internațională este pusă la încercare de existența unui număr important de organizații internaționale. Faptul că se manifestă organizațiile internaționale în prezent contribuie în mod semnificativ la subminarea autorității statelor în rezolvarea problemelor cu care se confrunta lumea de azi.

Există două tipuri de organizații internaționale: *organizații interguvernamentale* (acelea ale caror membrii sunt statele); *organizații neguvernamentale* (acelea ale caror membrii sunt persoane particulare sau anumite grupuri de persoane ori instituții private).

Evoluția societății internaționale a determinat și evoluția formelor de cooperare între state.

Doctrina situează, în perioada Congresului de la Viena (1815), începuturile „erei conferințelor internaționale și a tratatelor multilaterale”. Mai târziu, au apărut primele organizații internaționale, sub forma unor comisii legate de problematica navigației pe fluviile internaționale: Comisia Europeană a Dunării (1856) și Comisia Centrală a Rinului (1831).

Începuturile cooperării statelor în domenii tehnice au fost marcate de apariția Uniunii Poștale Internaționale (1874), a Uniunii Telegrafice Internaționale și a Uniunii Radio-Teșografice Internaționale (care au fuzionat în 1932 în Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor). Un alt exemplu de cooperare a statelor în domeniul tehnicii, a constat în crearea Biroului Internațional de Măsuri și Greutăți (1875).

În perioada interbelică, cooperarea statelor s-a extins, creându-se prima organizație internațională interguvernamentală cu vocație universală – Liga Națiunilor. Alături de aceasta au apărut Organizația Internațională a Muncii, Curtea Permanentă de Justiție Internațională și Comisia Internațională de Navigație Aeriană.

Practic, în anul 1919, când Tratatul de la Versailles a încheiat Primul Război Mondial, s-au deschis porțile organizației: Liga Națiunilor, formată în 1920 prin pacea decisă după discuțiile dintre țări.

Din păcate însă, Liga Națiunilor a fost un eșec în privința prevenirii războiului. În perioada 1939-1945 are loc al Doilea Război Mondial în Asia, Europa, Africa de Nord, și Pacific, iar în perioada imediat următoare, s-a dorit crearea unei noi organizații internaționale cu vocație universală, în cadrul căreia cooperarea statelor în vederea menținerii păcii și securității

internaționale să fie mai eficientă. Astfel, a luat naștere **Organizația Națiunilor Unite** (creată prin adoptarea Cartei ONU, la 26 iunie 1945).

Organizațiile interguvernamentale sunt toate compuse din state, dar variaza foarte mult în ceea ce privește scopul și obiectivele propuse și numărul de membri. După unii cercetători numai optsprezece organizații interguvernamentale pot fi încadrate în categoria organizațiilor ce urmăresc obiective generale, iar dintre acestea numai O.N.U. este o organizație cu caracter mondial. Toate celelalte, adică mai mult de 97% din totalul organizațiilor internaționale sunt foarte limitate în ceea ce privește numărul de membri și obiectivele propuse. Diferențele dintre aceste organizații sunt foarte mari, mai ales în ceea ce privește acele organizații ce urmăresc realizarea unui singur obiectiv și aplica constrângeri referitor la primirea de membri. De exemplu, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (N.A.T.O.) este în primul rând o alianță militară, în timp ce altele, ca de exemplu Organizația Statelor Americane (O.A.S.) sau Organizația Statelor din Asia de Sud-Est (A.S.E.A.N.) au drept obiective dezvoltarea economică și reforme politice.

Diferențe foarte mari există și în ceea ce privește organizațiile neguvernamentale. Datorită numărului lor mare și a diversității deosebite, este mult mai dificil să fie caracterizate și clasificate decât organizațiile interguvernamentale. În 1997, Uniunea Asociațiilor Internaționale caracteriza 10% dintre organizațiile internaționale neguvernamentale ca având vocație mondială, în timp ce celelalte 90% erau caracterizate ca având vocație intercontinentală sau regională.

Din punct de vedere funcțional, organizațiile internaționale neguvernamentale acopera practic toate aspectele și componentele activității politice, sociale și economice, într-o lume ale cărei tendințe spre o globalizare din ce în ce mai accelerată sunt evidente, mai ales în domenii precum preocuparea pentru sănătatea planetei noastre, medicina, istorie și cultură, drept, etică, teologie, securitatea națională și internațională.

Este util ca organizațiile internaționale neguvernamentale să fie privite și considerate drept organizații intersocietale, care facilitează încheierea de înțelegeri și tratate între state în probleme ce privesc marea masă a populației. Multe dintre organizațiile neguvernamentale cooperează și chiar interacționează cu organizațiile interguvernamentale. De exemplu, mai mult de o mie de organizații internaționale neguvernamentale se află în relații de cooperare și de consultare cu diferitele agenții ale sistemului de instituții al O.N.U., menținând birouri de legătură în mai mult de o sută de localități. Parteneriatul dintre organizațiile neguvernamentale și cele interguvernamentale da posibilitatea ambelor tipuri de organizații de a lucra împreună, de a se constitui uneori într-un singur grup de interese sau de presiune în urmărirea unor politici și programe comune sau asemănătoare.

PERSONALITATEA JURIDICĂ A ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE

Organizațiile internaționale interguvernamentale sunt acele asocieri ale statelor constituite în temeiul acordului lor de voință, în scopul realizării unor obiective și activități determinate în planul relațiilor internaționale, și având o personalitate juridică internațională distinctă de cea a statelor membre.

Pentru a beneficia de personalitate juridică internațională, o organizație trebuie să întrunească următoarele elemente constitutive:

- 1). Să fie constituită din state în calitate de membri;
- 2). Să fie constituite în temeiul unui tratat multilateral încheiat între statele membre;

3). Să aibă o structură instituțională proprie (formată din organe cu funcționare permanentă sau periodică și cu atribuții determinate de tratatul constitutiv), capabilă să adopte acte opozabile membrilor organizației.

La aceste elemente, doctrina mai adaugă și necesitatea conformității organizației cu normele dreptului internațional.

Organizațiile internaționale nu au trăsăturile caracteristice ale statelor (suveranitate, teritoriu, etc.), însă ele pot fi considerate în baza actelor lor constitutive, subiecte de drept internațional cu caracter derivat.

Săre deosebire de state, organizațiile internaționale au o personalitate juridică internațională cu un caracter limitat și specializat, legat de scopul și de funcțiile specifice determinate la constituire. Personalitatea juridică internațională le conferă următoarele drepturi:

1. de a încheia tratate cu statele membre, cu state terțe sau cu alte organizații, cu excepția cazurilor în care actul constitutiv înerezice acest lucru;

2. de a stabili și menține legături cu misiunile permanente ale statelor membre acreditate pe lângă ele și de a numi misiuni proprii pe lângă state membre, state terțe sau alte organizații internaționale;

3. de a înainta plângeri internaționale pentru daunele suferite de organizație sau de reprezentanții săi;

4. de a-și constitui și gestiona resursele financiare.

Organizațiile internaționale mai au și unele competențe specifice, cum ar fi:

- competența normativă - de a elabora norme sau reguli convenționale de drept internațional;

- competența de control sau de sancționare în rapăorturile cu statele membre.

STRUCTURA ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE

Structura instituțională a organizațiilor internaționale se stabilește prin actul constitutiv și depinde de o serie de factori cum ar fi: natura organizației, numărul membrilor, scopul și obiectivele organizației, etc.

În general, structura unei organizații cuprinde organe *plenare* (în care sunt reprezentate toate statele) și organe *restrânse* (în care este reprezentat un număr restrâns de state). Mai putem distinge organe *primare* (prevăzute în actul constitutiv) și organe *subsidiare* (create de un organ principal).

MEMBRII ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE

Calitatea de membru al unei organizații internaționale se dobândește de către un stat prin semnarea sau aderarea la tratatul constitutiv al organizației.

În prima situație se află statele participante la negocierea și elaborarea tratatului constitutiv, iar în cea de-a doua, statele care doresc să dobândească calitatea de membru după înființarea organizației. Aderarea noilor membrii presupune, de regulă, îndeplinirea de către aceștia a unor condiții statuate în actul constitutiv al organizației și după o procedură stabilită de același act- De exemplu, pentru admiterea în cadrul ONU, se cer îndeplinirea următoarelor condiții: statul să fie pașnic, să accepte obligațiile Cartei ONU și să fie capabil și dispus să le

îndeplinească. În practică, procedura de admitere presupune monitorizarea statului respectiv, pentru a se constatat îndeplinirea condițiilor impuse. De asemenea, pentru aderarea la anumite organizații, uneori se cere și consultarea poporului statului candidat.

Calitatea de membru se pierde prin excludere sau retragere voluntară.

ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE

Constituirea Organizației Națiunilor Unite

Prima declarație de principii privind pacea viitoare – Carta Atlanticului – semnată de primul ministru britanic și de președintele S.U.A., la 14 august 1941 și confirmată apoi de Declarația Națiunilor Unite din 1 ianuarie 1942, poartă semnăturile reprezentanților Marii Britanii, S.U.A., U.R.S.S. și a încă 23 de state de pe toate continentele. Această declarație se referă, între altele, la necesitatea instituirii unui sistem mai larg și permanent de securitate generală. Necesitatea unei cooperări mai largi, afirmată în anii următori, a fost exprimată și în Declarația Conferinței de la Teheran din 28 noiembrie – 1 decembrie 1943.

După o pregătire prealabilă, în cursul căreia cancelariile S.U.A., U.R.S.S. și Marii Britanii au elaborat mai multe variante ale viitoarei organizații, s-a convocat reuniunea de la Dumbarton Oaks (langa Washington) care s-a desfășurat între 21 august și 9 octombrie 1944 între delegații ai S.U.A., U.R.S.S., Marii Britanii și Chinei. Documentul rezultat a fost denumit *Propuneri pentru stabilirea unei organizații internaționale generale*.

Propunerile în cauză au fost dezbătute ulterior la Conferința de la Ialta a șefilor de state și de guverne ai S.U.A., U.R.S.S. și Marii Britanii din 4-11 februarie 1945. În hotărârile adoptate la încheierea conferinței se consemnează acordul realizat asupra procedurii de vot în Consiliul de Securitate, aprobându-se formula propusă de delegația S.U.A. în ceea ce privește principiul unanimității marilor puteri membre ale Consiliului de Securitate – Marea Britanie, Franța, China, S.U.A. și U.R.S.S. Principiul va fi înscris în cartă O.N.U. așa cum a fost stabilit la Ialta.

A doua înțelegere importantă privea sistemul de tutelă asupra unor teritorii dependente, înlocuind regimul mandatelor prevăzut de Pactul Societății Națiunilor (deși *de facto* nu mai funcționa, Societatea Națiunilor a fost desființată *de jure* în anul 1946). La un punct de vedere comun s-a ajuns și în privința convocării Conferinței pentru crearea Națiunilor Unite. S-a convenit să fie invitate statele beligerante care au semnat declarația Națiunilor Unite din 1942 sau declaraseră război puterilor Axei până la data de 1 martie 1945. Aceste state urmau să devină membri originari sau fondatori.

Cele trei mari puteri au stabilit ca S.U.A. să devină țara gazdă a lucrărilor Conferinței Națiunilor, ulterior prevăzându-se ca ele să aibă loc la San Francisco, începând cu 25 aprilie 1945. Invitațiile la conferință urmau să fie lansate de guvernul american în numele viitorilor

membri permanenți ai Consiliului de Securitate. Guvernul provizoriu francez a ridicat obiecții, arătând că nefiind invitat nici la Dumbarton Oaks și nici la Ialta, nu ar fi dispus ca invitațiile să fie făcute și în numele său. Astfel încât cele patru puteri (S.U.A., U.R.S.S., Marea Britanie și China) au lansat invitațiile numai în numele lor.

La Conferința de la San Francisco au participat 50 de state, la cele 46 de state îndeplinind condițiile fixate la Ialta adăugându-se Bielorusia, Ucraina (ambele republici în cadrul U.R.S.S. la acea dată), Danemarca și Argentina. Nu a fost prezentă Polonia, ca urmare a nerecunoașterii de către S.U.A. a guvernului de orientare comunistă instalat în această țară de către trupele sovietice (practică ce urma să se generalizeze în întreaga Europă centrală și de est aflată în zonă de ocupație sovietică). Ulterior Poloniei i s-a conferit calitatea de membru fondator, astfel încât în final numărul membrilor fondatori a fost de 51.

Primele sedințe ale conferinței au fost consacrate unor aspecte de organizare a lucrărilor și procedurii. A fost constituit un Comitet de conducere alcătuit din șefii celor 50 de delegații participante sub președinția șefului delegației S.U.A.. Comitetul avea conducerea generală a conferinței și decidea în orice problemă majoră politică sau de procedură. Un comitet executiv restrâns, alcătuit din 14 state, printre care cele 4 puteri inițiatoare, se ocupa de problemele curente ale conferinței. Au mai fost formate două comitete generale: Comitetul deplinilor puteri (din 6 state) și Comitetul de coordonare (din statele alcătuiind Comitetul executiv, care și-au trimis aici experții), având atribuțiile unui comitet de redactare.

Conferința a lucrat în sedințe plenare, conduse prin rotație de către un președinte, șef al uneia din delegațiile celor patru puteri inițiatoare, și în comisii și comitete tehnice, unde s-a desfășurat munca propriu-zisă de stabilire a textelor Cartei.

Au funcționat 4 comisii principale și, în cadrul lor, 12 comitete alcătuite din reprezentanți ai tuturor statelor prezente la Conferință, fiecare având sarcina să redacteze o parte din Carta.

În toate organele conferinței s-a aplicat o procedură de vot cu majoritatea de 2/3. Ca limbi oficiale ale conferinței au fost stabilite: franceza, engleza, rusa, spaniola și chineza, în care trebuiau să fie publicate toate documentele, iar ca limbi de lucru – engleza și franceza (în care au trebuit traduse discursurile ținute în alte limbi).

În forma ei finală Carta a fost adoptată de plenul conferinței la 25 iunie 1945 și semnată de delegații la ceremonia de închidere din 26 iunie 1945.

Adoptarea Cartei a constituit un eveniment istoric, o manifestare a convingerii popoarelor într-o organizare a relațiilor între state care să permită triumful marilor valori – pacea, securitatea, progresul economic și social – asupra forței, dominației și inapoierei.

Textul Cartei, compus din 111 articole, apare substantial imbunatatit si completat fata de propunerile de la Dumbarton Oaks.

Conferinta de la San Francisco a constituit totodata un prilej pentru afirmarea rolului statelor mici si mijlocii, ale caror eforturi s-au indreptat in mare masura spre limitarea puterilor discreționare ale Consiliului de Securitate si a influentei membrilor sai permanenti.

Creatorii Cartei au dorit sa intemeieze o organizatie noua, desi cea veche, Societatea Natiunilor, exista inca din punct de vedere juridic.

Tara noastra a fost admisa in O.N.U. abia la 14 decembrie 1955, catre finele celei de a X-a sesiuni a adunarii generale. Rezolutia acestei sesiuni, cu nr. 995 (X), care a consfintit calitatea Romaniei de membru in organizatia mondiala, creata cu zece ani mai devreme, a pus capat unui act de nedreptate, ce tinea in mod abuziv tara noastra in afara O.N.U.. Desi Romania se alaturase Natiunilor Unite inainte de 1 martie 1945, data stabilita de Conferinta de la Dumbarton Oaks, ea nu a fost invitata la Conferinta de la San Francisco.

Aportul Romaniei din punct de vedere militar, adus la efortul de invingere a Germaniei naziste nu a fost recunoscut nici la Conferinta de Pace de la Paris (desi Italiei care a avut o contributie militara mult mai modesta i s-a recunoscut statutul de cobeligeranta). Astfel, tratatul de pace incheiat de Romania cu Natiunile Unite la 10 februarie 1947, consfintea, inca din preambul, situatia Romaniei de stat invins in razboi.

La 10 iulie 1947 guvernul roman a adresat secretarului general al O.N.U. cererea de admitere in organizatie. A trebuit insa sa treaca mai mult de opt ani de la acest demers pana cand Romania sa fie admisa in O.N.U., in primul rand datorita nerespectarii unor prevederi ale Tratatului de Pace de la Paris referitoare la respectarea drepturilor omului, nerespectare datorata practicilor discreționare ale regimului comunist instaurat in Romania dupa alegerile din noiembrie 1946.

Cu toate acestea, in 1948, Romania a devenit membra a trei institutii specializate din sistemul Natiunilor Unite – a Organizatiei Mondiale de Sanatate, a Organizatiei Meteorologice Mondiale si a Uniunii Postale Universale, iar in Uniunea Internationala a telecomunicatiilor era deja membra din perioada interbelica.

Romania a fost admisa in Organizatia Natiunilor Unite, impreuna cu alte 15 state: Albania, Bulgaria, Kampuchia, Ceylon (Sri Lanka), Finlanda, Iordania, Islanda, Italia, Laos, Libia, Nepal, Portugalia, Spania si Ungaria. Un an mai tarziu tara noastra isi reia activitatea in Organizatia Internationala a Muncii, a carei membra fondatoare era din anul 1919. Apoi adera la Organizatia Natiunilor Unite pentru Educatie, Stiinta si Cultura (U.N.E.S.C.O.), precum si la Comisia Economica a O.N.U. pentru Europa, in care avea statut de observator inca din 1949.

Ulterior tara noastra participa, in calitate de membru fondator, la crearea unor organizatii internationale ca Agentia Internationala pentru Energia Atomica (1957), devine membra a Organizatiei Natiunilor Unite pentru Alimentatie si Agricultura-F.A.O. (1961), adera la Organizatia Aviatiei Civile Internationale-O.A.C.I. (1965) si la Organizatia Interguvernamentala Consultativa pentru Navigatia Maritima-I.M.C.O., iar in 1971 devine membra la Acordul General pentru Tarife si Comert (G.A.T.T.). In anul 1972 Romania devine membra a doua organisme financiare din Sistemul Natiunilor Unite: Banca Internationala pentru Reconstructie si Dezvoltare (B.I.R.D.) si Fondul Monetar International (F.M.I.).

In prezent Romania face parte din toate institutiile specializate din sistemul Natiunilor Unite, in cadrul carora desfasoara o ampla activitate de cooperare cu toate statele lumii.

Consemnarea in documentele bilaterale incheiate de tara noastra cu diverse alte state a atasamentului fata de principiile si scopurile Natiunilor Unite si a vointei de a recurge la mecanismele O.N.U., precum si acordarea de catre mass media romaneasca a unor spatii largi activitatii desfasurate de O.N.U. oglindesc si ele locul important pe care-l ocupa O.N.U. in ansamblul politicii externe romanesti si in perceptia opiniei publice din tara noastra.

Consiliul de Securitate al O.N.U. a cazut victima, intr-un timp foarte scurt, razboiului rece, mai exact rivalitatilor cauzate de acesta si a preluat tensiunile existente intre marile puteri initiaatoare ale O.N.U., devenite acum competitori.

Astfel, intre 1945 si 1955 U.R.S.S. si-a exercitat dreptul de veto de saptezeci si sapte de ori pentru a preveni adoptarea de decizii in probleme asupra carora ea nu era de acord. In ansamblu, U.R.S.S. a exercitat dreptul de veto in trei sferturi din cele 149 de cazuri de veto exprimate in primii 30 de ani de viata ai O.N.U.. Obstructiile nu au venit insa numai dinspre U.R.S.S.

In perioada formarii si consolidarii O.N.U., S.U.A. nu au avut nevoie sa-si exercite dreptul de veto, deoarece puteau convinge o parte din membrii permanenti ai Consiliului de Securitate sa nu voteze o anumita rezolutie, evitand astfel situatia jenanta, de a exercita dreptul de veto. In plus S.U.A. aveau destula influenta pentru a determina o parte suficienta a celorlalti membri (nepermanenti) ai Consiliului de Securitate sa exercite un vot favorabil intereselor sale.

Atunci cand numarul membrilor organizatiei a crescut, S.U.A. nu si-au mai putut asigura sprijinul necesar, astfel incat acest stat a inceput el insusi sa obstructioneze anumite decizii, procedeu pe care nu cu mult timp in urma il condamnase. Pana la sfarsitul razboiului rece S.U.A. si-au exercitat dreptul de veto de saptezeci si doua de ori, dar in perioada de dupa 1966 S.U.A. au facut acest lucru de doua ori mai mult decat toti ceilalti membri permanenti ai Consiliului de Securitate la un loc.

Drept rezultat, activitatea Consiliului de Securitate a fost de numeroase ori paralizata atunci cand unul sau altul dintre membrii permanenti isi exercitau dreptul de vot, impiedicand astfel O.N.U. sa intreprinda actiuni colective. La aceste obstructii s-au adaugat crizele financiare repetate, cauzate de refuzul celor doua superputeri de a-si plati contributia financiara.

In ansamblu, conflictul ideologic din timpul razboiului rece a redus substantial capacitatea de actiune a O.N.U. pe care creatorii sai o proiectasera.

Cresterea numarului de membri a redus de asemenea capacitatea de a intreprinde actiuni concertate. Pe masura cresterii numarului de membri, organizatia a devenit din ce in ce mai putin omogena. Acest proces s-a accentuat, odata cu cea de a cincisprezecea Adunare Generala in 1960, cand saptesprezece state au fost admise in O.N.U., majoritatea fiind state africane.

In 1985 mai mult de jumatate din statele membre erau din Africa si Asia, in timp ce in 1945, la constituire, mai putin de un sfert erau tari de pe aceste doua continente. Dupa 1985 acest proces s-a accentuat in continuare, astfel incat tarile „lumii a treia” au devenit preponderente numeric in cadrul organizatiei mondiale generand o noua disputa, cea intre Nordul dezvoltat si Sudul subdezvoltat.

Sfarsitul razboiului rece a usurat cauza universalitatii O.N.U., atunci cand in 1991 Lituania, Letonia, Estonia, Coreea de Nord si Coreea de Sud au fost admise in aceasta organizatie, pentru ca anul urmator toate statele rezultate din dezmembrarea U.R.S.S. sa devina si ele membre. In anul 1994 odata cu admiterea ca membru a minusculului stat Palau O.N.U. a ajuns la 185 de membri, numar care este posibil sa creasca in continuare daca vor fi rezolvate controversile referitoare la statusul posibililor noi membri.

Cele trei principale obstacole in calea performantei O.N.U. (rivalitatea dintre marile puteri, insuficienta fondurilor si lipsa de unitate) au fost oarecum reduse odata cu sfarsitul razboiului rece.

Cel putin marile puteri membre permanente ale Consiliului de Securitate au lasat la o parte rivalitatile dintre ele si au devenit mai cooperante in procesul mentinerii pacy internationale.

Cat de departe a putut merge cooperarea dintre U.R.S.S. si S.U.A. a fost foarte clar in 1990, atunci cand Iraq-ul a provocat criza din Golful Persic, invadand un stat independent, Kuwait-ul.

Efortul multinational, orchestrat de S.U.A., pentru a determina Iraqul sa respecte normele dreptului international nu ar fi fost posibil fara o colaborare efectiva intre cele doua superputeri. Dupa ce Rusia a devenit un stat cu un regim pluripartit, iar comunistii au pierdut puterea, climatul de colaborare a devenit si mai favorabil exercitarii functiei de management al crizelor,

pe care trebuie sa o exercite Consiliul de Securitate. Noua atitudine cooperanta a celor doua superputeri, foste antagoniste, dar aflate inca in stare de competitie, a dus la un proces de reinnoire a eforturilor Natiunilor Unite de a asigura o eficienta sporita mentinerii ordinii mondiale si promovarii prosperitatii. Pentru aceasta, atat S.U.A. cat si Rusia au solicitat ca procesul de luare a deciziilor in cadrul Consiliului de Securitate sa se faca prin consens si de asemenea, ambele aceste state depun eforturi pentru a intari rolul Comitetului Militar.

Dupa 1991 premisele pentru realizarea unei Organizatii a Natiunilor Unite mai eficace si mai eficienta apar promitatoare, avand la baza capacitatea Consiliului de Securitate de a initia masuri colective, esentiale pentru mentinerea pacii in cadrul unei noi ordini mondiale. Cu toate acestea, incetineala si uneori lipsa de eficacitate a operatiilor de mentinere sau de impunere a pacii desfasurate sub mandat O.N.U., in diferite zone ale globului, inclusiv cele din Balcani ilustreaza imensele obstacole carora trebuie sa le faca fata un raspuns orchestrat la provocarile adresate comunitatii globale, mai ales acelor provocari ce constau in intensificarea si raspandirea tot mai mare a violentei interetnice, culminand cu conflictul armat, si genocidul ce se manifesta in multe state aflate in criza. Chiar fostul secretar general al O.N.U. Boutros Boutros Ghali arata in 1995: „Oriunde actionam ne confruntam cu cultura si cultul mortii.

Desi speranta cresterii eficientei si eficacitatii O.N.U. inca persista, se pare ca limitele functionale ale organizatiei rezida in insasi organizarea sa actuala, care nu corespunde intrutotul obiectivelor sale ambitioase si cu caracter de universalitate.

Scopurile si principiile Cartei Organizatiei Natiunilor Unite

Organizatia Natiunilor Unite este o organizatie interguvernamentala cu vocatie universala. In plus, ea urmareste atingerea unor scopuri si obiective multiple. Acestea se regasesc in Carta, asa cum a fost ea adoptata la San Francisco, la 26 iunie 1945.

Aceste scopuri sunt urmatoarele:

- sa mentina pacea si securitatea internationala. In acest scop O.N.U. va lua masuri colective eficace pentru prevenirea si inlaturarea amenintarilor impotriva pacii si pentru reprimarea oricaror acte de agresiune sau altor violari ale pacii si va infaptui, prin mijloace pasnice si in conformitate cu principiile justitiei si dreptului international, aplanarea sau rezolvarea diferendelor sau situatiilor cu caracter international care ar putea duce la o violare a pacii;

- sa dezvolte relatii prietenesti intre natiuni, intemeiate pe respectarea principiului egalitatii in drepturi a popoarelor si dreptului lor de a dispune de ele inele si de a lua orice alte masuri potrivite pentru consolidarea pacii mondiale;

- sa realizeze cooperarea internationala, rezolvand problemele internationale cu caracter economic, social, cultural si umanitar, promovand si incurajand respectarea drepturilor omului si libertatilor fundamentale pentru toti, fara deosebire de rasa, sex, limba sau religie;

- sa fie un centru in care sa se armonizeze eforturile natiunilor catre atingerea acestor scopuri comune.

Pace, securitate, cooperare, justitie, drept international, relatii pasnice intre toate natiunile, egalitate in drepturi a popoarelor si dreptul lor de a-si hotari soarta, respectul demnitatii omului sunt valori comune ale tuturor natiunilor, pe care O.N.U., centrul coordonator al actiunilor internationale, este chemata sa le promoveze. In acest scop este nevoie sa fie respectate principiile cuprinse in articolul 2 al Cartei, mijlocul cel mai sigur pentru atingerea unor obiective majore, urmarite de omenire de-a lungul secolelor.

Identificam astfel un numar de concepte care, de la adoptarea Cartei O.N.U., cu mult mai mult decat inainte, s-au incorporat in filosofia umanista a zilelor noastre. Este o filosofie intemeiata pe increderea in posibilitatea progresului omenirii, in posibilitatile ei de a cladi un viitor mai bun, pe virtutile ratiunii, echitatii si intelegerii intre popoare, pe existenta unor interese comune tuturor. Carta reprezinta astfel un efort al ratiunii umane de a instaura o noua ordine in relatiile internationale, in armonie cu aceste concepte fundamentale.

Filosofia Cartei, care confera documentului o unitate organica, logica, nu este o utopie. Principiile ei si-au castigat respectul in lumea de azi. Structura conceptuala a scopurilor si principiilor Cartei nu constituie o incercare de modelare arbitrara a realitatii, ci o sinteza de tendinte cu existenta obiectiva in viata internationala, indiferent de animozitatile si caracterul contradictoriu al evenimentelor in curs de desfasurare.

Necesitatile de ordin economic si politic care determina de-a lungul istoriei inmultirea si diversificarea relatiilor dintre state, ce nu pot trai izolate unele fata de altele, reclama crearea si respectarea in relatiile internationale a unor reguli de conduita de maxima generalitate si obligativitate – principiile relatiilor dintre state. Fara existenta si aplicarea unor asemenea principii, relatiile dintre state ar sta sub semnul arbitrarului, al domniei celui mai tare si a legilor junglei. Principiile dupa care statele trebuie sa se calauzeasca in relatiile dintre ele nu sunt numai precepte politice si morale. Ele au, in acelasi timp, forta obligatorie a normelor de drept, constituind principii fundamentale de drept international, care detin locul central si predominant in sistemul normelor acestui drept.

Carta O.N.U. acorda un loc primordial principiilor relatiilor dintre state. Pe langa un articol in care se proclama egalitatea suverana, rezolvarea pasnica a diferendelor, respectarea obligatiilor asumate prin Carta, abtinerea de la amenintarea cu forta si de la folosirea ei, neinterventia in treburile de competenta nationala a statelor, **in Carta sunt formulate principii** atat in preambul cat si in alte texte. Principiile Cartei sunt interconditionate, ele alcatuiesc un tot

organic. Sunt prevazute, pe parcursul Cartei, egalitatea statelor mari si mici, egalitatea in drepturi si dreptul natiunilor de a-si hotari singure soarta, respectul obligatiilor internationale, obligatia de a coopera in vederea pacii si progresului (a se vedea, de exemplu, continutul articolelor 1,55 si 74 din Carta O.N.U.).

Faptul ca principiile constituie osatura Cartei apare evident si din prevederea care consacra universalitatea principiilor, subliniind ca organizatia va asigura ca statele ce nu sunt membre ale O.N.U. sa actioneze in conformitate cu aceste principii, in masura necesara mentinerii pacii si securitatii internationale.

De asemenea, obligatia membrilor O.N.U. de a-i da sprijin deplin in orice actiune intreprinsa de ea in conformitate cu prevederile Cartei si de a nu acorda sprijin statului impotriva caruia organizatia intreprinde o actiune preventiva sau de constrangere, pune puternic in lumina necesitatea aplicarii, prin eforturile tuturor, a principiilor Cartei, in prevenirea sau reprimarea, cu ajutorul mecanismelor prevazute in ea, a oricaror actiuni care, incalcand principiilor, tulbura ori violeaza pacea si securitatea internationala.

Universalitatea principiilor Cartei demonstreaza universalitatea si unicitatea dreptului international contemporan, ale principiilor sale generale democratice. Aceasta inseamna ca ceea ce este interzis in temeiul principiilor Cartei nu poate fi permis in numele vreunor alte reguli de drept, in relatiile unui stat cu un alt stat.

Indivizibilitatea pacii are drept corolar indivizibilitatea legalitatii internationale, una si aceeasi pentru toate statele.

In cadrul O.N.U. atentia acordata principiilor Cartei a sporit de-a lungul anilor, trecandu-se de la invocarea lor globala, sau a unui anumit principiu in preambulul diverselor rezolutii la recomandari facute statelor de a le infaptui in relatiile lor, sau adoptandu-se chiar declaratii cu privire la unele dintre ele.

Egalitatea suverana a statelor, egalitatea in drepturi a natiunilor si dreptul lor de a-si hotari singure soarta au ca obiectiv intemeierea relatiilor dintre state pe respectul reciproc al demnitatii si personalitatii lor. Infaptuirea lor exclude amestecul in problemele de competenta nationala a statelor, folosirea fortei sau amenintarea cu forta impotriva integritatii lor teritoriale si a independentei politice si impune rezolvarea pasnica a diferendelor internationale, ca si respectarea obligatiilor armate in conformitate cu Carta, principii destinate sa garanteze suveranitatea si egalitatea in drepturi impotriva oricaror stirbiri.

Analiza substantei si continutului diferitelor principii ale Cartei invedereaza finalitatea lor comuna: instaurarea intre state a unor relatii cu o structura deosebita, care sa asigure infaptuirea intereselor proprii si comune ale popoarelor, de a dezvoltati in mod liber si pe picior de egalitate cooperarea pasnica si constructiva pentru progresul fiecaruia si al tuturor.

În enumerarea principiilor Cartei, un loc central trebuie acordat *egalității suverane* a membrilor organizației, ca principiu pe care se întemeiază însăși O.N.U.. Consacrarea egalității suverane în Carta nu se margineste astfel la raporturile în cadrul organizației. Este vorba de un principiu universal valabil, întrucât suveranitatea este baza relațiilor internaționale în lumea de azi.

Suveranitățile – spre a fi cu adevărat suveranități – trebuie să fie egale, iar egalitatea nu poate exista decât între state pe deplin suverane. Sunt ideile pe care le evoca expresia *egalitatea suverană*, menită să sublinieze simbioza celor două noțiuni de egalitate și suveranitate.

Aplicarea egalității suverane în privința Organizației Națiunilor Unite o structurează ca o formă de cooperare între state, ca un cadru pentru diplomația multilaterală în variate domenii – politic, economic, social, umanitar etc. –, ca un for al egalilor, ca un centru de armonizare a eforturilor statelor care le pune la dispoziție mijloacele de dezbateră și de adoptare a unor decizii pentru rezolvarea problemelor de interes comun.

Fiind întemeiată pe egalitatea suverană, organizația nu are și nu poate avea, în concepția Cartei, un caracter supranational (asa cum vom vedea că au alte organizații internaționale). În această privință, Curtea Internațională de Justiție, organul judiciar principal al O.N.U., a învederat într-un aviz consultativ dat în 1949, că O.N.U. nu este un stat, și cu atât mai puțin un supratat.

Egalitatea în drepturi a popoarelor și dreptul lor de a-și hotări singure soarta este un alt principiu consacrat în Carta, investit cu valoare juridică și reprezentând o contribuție substanțială la dezvoltarea dreptului internațional contemporan.

Carta nu se margineste să interzică intervenția în treburile statelor și națiunilor. Ea obligă statele membre să se abțină în relațiile lor internaționale de la amenințarea cu forță sau de la folosirea ei împotriva integrității teritoriale sau a independenței politice a oricărui stat sau în orice alt mod incompatibil cu Carta.

Ca urmare a interdicției de a se recurge la forță sau la amenințarea cu forță, războiul de agresiune nu numai că nu este permis, ci constituie o crimă împotriva păcii. Statele au obligația de a se abține de la propagandă în favoarea războiului de agresiune, de la acte de pregătire a unui asemenea război, precum și de la acte de represalii care implică utilizarea forței. Statele sunt de asemenea obligate să se abțină de la încurajarea organizării unor forțe neregulate sau de voluntari, ori de bande înarmate, inclusiv mercenari pentru incursiuni pe teritoriul unui alt stat.

Sunt cazuri însă când, potrivit Cartei, se poate recurge la forță, și anume pe baza unei decizii a Consiliului de Securitate, apelând la mecanismul prevăzut de Carta în vederea reprimării actelor de agresiune, precum și în exercitarea dreptului legitim la autoapărare individuală sau colectivă a statelor împotriva unui atac armat.

Prevederea ca „toti membrii, in scopul de a asigura tuturor drepturile si avantajele decurgand din calitatea de membru, vor indeplini cu buna credinta obligatiile asumate in conformitate cu Carta' trebuie inteleasa in lumina preambulului la Carta, in care se arata ca popoarele Natiunilor Unite isi exprima hotararea de a stabili conditii pentru ca justitia si respectul pentru obligatiile decurgand din tratate si alte izvoare ale dreptului international sa poata fi asigurate.

Formularile utilizate in aceste texte se cuvin a fi interpretate ca referindu-se la obligatiile de a respecta si indeplini cu buna credinta principiile inscrite in Carta si, intr-un inteles larg, normele dreptului international si angajamentele luate prin tratate.

Buna credinta inseamna o comportare a statelor conform principiilor eticii si dreptului, o atitudine scrupuloasa si corecta, loiala si sincera fata de obligatiile asumate.

Aceste obligatii trebuie sa fi fost asumate de state in mod liber si pe baza egalitatii in drepturi, cu respectarea principiilor si regulilor general recunoscute ale dreptului international.

Consacrarea in Carta a principiilor fundamentale ale dreptului international evidentiaza rolul O.N.U. in intarirea legalitatii internationale, in asezarea relatiilor dintre state pe comandamentele dreptului, in stimularea, pe aceasta baza, a cooperarii internationale in variate domenii. Aceste principii calauzesc ferm politica externa a tarii noastre si constituie o trasatura a contributiei pe care o aduce la respectarea si dezvoltarea dreptului international, la promovarea ratiunii si justitiei in raporturile interstatuale.

Sistemul si structura Natiunilor Unite

Sistemul Natiunilor Unite cuprinde totalitatea structurilor organizatorice si functionale instituite de Carta si create pe baza ei, inclusiv organizatiile conexe (institutiile specializate).

Stabilirea unui just echilibru intre nevoile reale ale organizatiei, corespunzatoare exigentelor puse de cooperarea internationala, de situatia politica mondiala si o rationala configurare a sistemului Natiunilor Unite se inscrie pe traiectoria ce ar trebui urmata de organizatie in viitor, pe linia maririi eficientei sale.

Existenta unui sistem al Natiunilor Unite cu o structura organizatorica, cu scopuri si functii precizate in Carta, cu mijloace financiare proprii, alocate in vederea realizarii acestora, o defineste ca avand personalitate juridica internationala derivata si limitata, spre deosebire de state. Recunoasterea acestei calitati nu schimba cu nimic caracterul de organizatie interguvernamentala, bazata pe principiul egalitatii suverane.

Carta mai arata ca organizatia se va bucura pe teritoriul fiecarui stat membru de capacitatea juridica necesara pentru indeplinirea functiilor si realizarea scopurilor sale. De exemplu, O.N.U. poate cumpara sau inchiria imobile si orice alte bunuri necesare activitatii sale.

Fara sa fie prevazut in Carta, statele membre au trimis misiuni permanente pe langa O.N.U., la sediul sau din New York, conduse de diplomati cu gradul de ambasador. Este un sector insemnat al relatiilor diplomatice ale organizatiei ca persoana juridica internationala, cu caracter derivat si limitat.

In afara de membrii originari (sau fondatori), adica acele state ce au semnat Declaratia Natiunilor Unite din 1 ianuarie 1942, ori au participat la Conferinta de la San Francisco, orice stat poate deveni membru al O.N.U., daca este „iubitor de pace” si daca accepta obligatiile cuprinse in Carta. Aprecierea indeplinirii conditiilor prevazute in Carta se face in cadrul unei proceduri cu caracter electiv, la care participa Consiliul de Securitate si Adunarea Generala. Hotararea de admitere a unui stat ca membru in organizatie revine Adunarii Generale, in prealabil insa trebuind sa existe o recomandare favorabila din partea Consiliului de Securitate.

Subliniem ca distinctia dintre membrii fondatori si noii membri nu are nici un fel de repercusiuni asupra drepturilor si obligatiilor, egale pentru toti membrii, ci marcheaza in fond doar momentul constituirii organizatiei. Orice membru poate fi suspendat din exercitiul drepturilor si privilegiilor decurgand din calitatea de membru daca Consiliul de Securitate intreprinde impotriva sa o actiune preventiva sau de constrangere. Sanctiunea se aplica de Adunarea Generala la propunerea Consiliului de Securitate. La restabilirea in drepturi se aplica aceeasi procedura. In Carta s-a prevazut si posibilitatea de a exclude un stat care incalca in permanenta principiile acesteia. Procedura de excludere comporta o hotarare a Adunarii Generale, la recomandarea Consiliului de Securitate.

Nucleul sistemului Natiunilor Unite il constituie cele sase organe principale: Adunarea Generala; Consiliul de Securitate; Consiliul Economic si Social (ECOSOC); Consiliul de Tutela; Curtea Internationala de Justitie si Secretariatul. Pe langa ele functioneaza numeroase organe subsidiare (sau auxiliare).

Sub aspectul compunerii, primele patru organe sunt alcatuite din reprezentanti ai statelor, folosesc un sistem de votare si o procedura in esenta asemanatoare. Ultimele doua organisme nu sunt compuse din reprezentanti ai statelor, ci au o structura diferita. Deoarece in afara de Adunarea Generala, celelalte organe au un numar restrans de reprezentanti ai statelor sau de persoane alese de organele principale, s-a instituit si aplicat principiul repartitiei geografice echitabile, combinat cu reinnoirea, la intervale rezonabile, a componentei lor.

In ceea ce priveste sistemul de votare, se aplica principiul un stat – un vot. O alta trasatura a procedurii de vot este cerinta unei majoritati (de 2/3 sau simpla) in adoptarea deciziilor (recomandari si hotarari) si nu cerinta unanimitatii, cu exceptia Consiliului de Securitate, calculandu-se numai voturile celor prezenti si votanti, abtinerile nefiind socotite in numarul voturilor.

Adunarea Generala este singurul organ principal al Natiunilor Unite care se compune din toti membrii organizatiei.

Adunarea Generala este o conferinta diplomatica permanenta, nefiind insa un organ legislativ, caci nu este competenta sa emita legi. Este un for de deliberare, in care orice stat, mare sau mic, poate sa-si formuleze ideile, sa discute o problema, sa propuna o rezolutie. Adunarea generala a dobandit, din ce in ce mai mult, o pozitie de supraveghere generala asupra activitatilor organizatiei.

Carta a intentionat sa confere Adunarii Generale rolul de cel mai reprezentativ organ al Natiunilor Unite, sa-i confere functii dintre cele mai cuprinzatoare, esentiale pentru activitatea organizatiei. Astfel, Adunarea Generala poate discuta orice probleme sau chestiuni care intra in cadrul Cartei, sau care se refera la puterile si functiile oricareia din organele prevazute in ea si poate face recomandari membrilor organizatiilor si Consiliului de Securitate in toate aceste probleme.

Celelalte prevederi ale Cartei referitoare la puterile si functiile Adunarii constituie o concretizare, in diverse domenii, a competentei generale atribuite acestui organ principal. Asemenea puteri si functii ar putea fi impartite, fara a da clasificarii un caracter rigid, in:

- a) cele legate de colaborarea statelor membre pentru realizarea scopurilor Cartei;
- b) cele privind buna functionare a organizatiei si compunerea diverselor organe.
- c) printre functiile Adunarii Generale legate de realizarea scopurilor O.N.U., Carta le defineste mai intai pe cele referitoare la mentinerea pacii si securitatii internationale si la colaborarea politica in general. Pe scurt, asemenea functii incumba: examinarea principiilor generale de colaborare pentru mentinerea pacii si securitati internationale; discutarea oricaror probleme privitoare la acest domeniu; sesizarea Consiliului de Securitate asupra situatiilor care ar putea pune in primejdie pacea si securitatea internationala; initierea de studii si formularea de recomandari in scopul de a promova colaborarea internationala in domeniul politic; solutionarea pasnica a diferendelor internationale ;
- d) printre atributiile Adunarii Generale in legatura cu structura si functionarea organizatiei sunt obligatia Consiliului de Securitate si a celorlalte organe principale de a-i prezenta rapoarte, ceea ce subliniaza rolul Adunarii Generale de supraveghere generala a activitatilor Natiunilor Unite. Este important pentru functionarea organizatiei ca toti membrii sa primeasca informatii referitoare la felul cum isi indeplinesc atributiile toate organele si sa-si expuna punctul de vedere in legatura cu aceasta.

Dintre rapoartele primite de Adunarea Generala, cel mai cuprinzator este raportul anual al secretarului general (care trece in revista toate activitatile organizatiei si problemele de interes general, prezentat Adunarii (inainte de inceperea fiecarei sesiuni)).

Consiliul de Securitate supune Adunarii Generale rapoarte anuale si speciale, care trebuie sa cuprinda o dare de seama cu privire la masurile luate de acesta in vederea mentinerii pacy si securitatii internationale.

Discutand rapoartele, Adunarea Generala poate face recomandari exprimandu-si indirect nemulțumirea fata de felul cum un organ a actionat intr-o anumita problema, propunand unele masuri noi, sau atragand atentia asupra felului in care aceasta problema a fost tratata de Adunare.

Un loc de prim ordin are Adunarea Generala in ceea ce priveste atributiile financiare. Carta prevede ca Adunarea Generala examineaza bugetul organizatiei, il aproba, apoi membrii suporta cheltuielile acesteia prin contributiile lor, potrivit unor repartitii. In afara de aceasta, Adunarea Generala examineaza si aproba acordarea de ajutoare financiare si bugetare prin institutiile specializate si examineaza bugetele lor administrative, in scopul de a le face recomandari.

In practica, fata de cresterea continua a cheltuielilor organizatiei, indeplinirea atributiilor in domeniul bugetar provoaca dificultati sporite. O alta categorie de atributii ale Adunarii Generale privind functionarea organizatiei, sunt cele in legatura cu admiterea de noi membri, la recomandarea Consiliului de Securitate si alegerea statelor intrand in compunerea altor organe principale.

Adunarea Generala alege membrii nepermanenti ai Consiliului de Securitate, statele care alcatuiesc ECOSOC si o parte din membrii Consiliului de Tutela.

Paralel cu Consiliul de Securitate, Adunarea Generala alege judecatorii Curtii Internationale de Justitie si numeste secretarul general la recomandarea Consiliului de Securitate.

Forma de lucru in care Adunarea Generala isi exercita atributiile o constituie sesiunile. Sesiunile anuale ordinare incep in cea de-a treia zi de marti a lunii septembrie la sediul organizatiei. La inceputul fiecarei sesiuni, Adunarea fixeaza durata ei. Ea poate decide o intrerupere temporara a lucrarilor si reluarea lor la alta data. Pe langa sesiunile ordinare ale Adunarii Generale, Carta a prevazut si posibilitatea intrunirii unor sesiuni extraordinare, care sunt convocate in termen de 15 zile de la primirea unei cereri in acest sens de catre secretarul general. In practica s-au adaugat la sesiunile extraordinare sau speciale, si cele de urgenta, care se convoaca de catre secretarul general in 24 de ore de la primirea cererii din partea Consiliului de Securitate sau a majoritatii membrilor.

La sesiunile Adunarii Generale fiecare stat membru trimite o delegatie compusa din 5 reprezentanti cu locutiitorii lor, insotiti de consilieri si experti.

Ordinea de zi a Adunarii Generale are urmatoarele capitole: a) raportul secretarului general asupra lucrarilor organizatiei; b) rapoartele celorlalte organe principale, ale organelor subsidiare ale Adunarii si ale institutiilor specializate (daca sunt prevazute in acordurile incheiate cu acele institutii); c) punctele stabilite de Adunarea Generala la sesiunea anterioara si reinscrise de ea pe ordinea de zi a respectivei sesiuni; d) toate punctele propuse de alte organe principale; e) toate punctele propuse de statele membre; f) punctele privind bugetul pe anul viitor si darea de seama de executare a bugetului pe anul ce expira; g) puncte propuse de state care nu sunt membre in O.N.U. in legatura cu diferende la care sunt parti.

Numarul punctelor de pe ordinea de zi a Adunarii Generale a crescut an de an variind de obicei intre 90 si 100.

Cu exceptia alegerilor de membri in diversele organe, care se fac prin vot secret, prin completarea unor buletine cu numele statului respectiv, votul este deschis, prin ridicarea mainii, de obicei a cartoanelor cu numele statului caruia ii apartine delegatia.

Impotriva principiului un stat-un vot, prevazut in Carta, ca aplicare a egalitatii suverane, s-au formulat de-a lungul timpului o serie de critici, pretinzandu-se ca nu ar fi echitabil si realist ca un stat cum ar fi de exemplu sau unul dintre cele mai recent admise state in organizatie, Palau sa aiba aceeasi putere de votare cu S.U.A., China, Rusia sau Germania. Inegalitatea in fapt a statelor membre, sub aspectul intinderii teritoriale, numarului populatiei, puterii economice si militare etc., ar trebui sa duca la adoptarea unui sistem de vot „ponderat”. S-au formulat diferite asemenea sisteme de vot ponderat, luandu-se drept criterii marimea contributiilor financiare, numarul populatiei etc.. Unele dintre propunerile de acest fel sustin si transformarea Adunarii Generale intr-o adunare legislativa, dupa modelul parlamentelor interne din tarile anglo-saxone.

Este adevarat ca sistemul de vot ponderat, dupa marimea contributiilor financiare, este aplicat in cadrul Fondului Monetar International (F.M.I.), Bancii Mondiale, cat si Bancii Internationale pentru Reconstructie si Dezvoltare (B.I.R.D.), institutii specializate din familia O.N.U., ca si in mecanismul Uniunii Europene, unde criteriul este numarul populatiei. Aplicat de Adunarea Generala a O.N.U. ceea ce ar implica o revizuire a Cartei votul ponderat ar insemna subordonarea organizatiei unui grup de puteri.

In cele din urma, Adunarea Generala se infatiseaza ca o vasta arena diplomatica. In cadrul ei se dezvolta diplomatia multilaterală, creatie a secolului XX, legata de existenta organizatiilor internationale cu vocatie universala si deosebita de diplomatia bilaterala, clasica sau traditionala. Diplomatia multilaterală in cadrul O.N.U. are un caracter de continuitate prin existenta misiunilor permanente trimise de state pe langa organizatie. Asemenea misiuni indeplinesc un rol util in dezvoltarea relatiilor diplomatice si in exprimarea pozitiei statelor in

probleme însemnate ale vieții internaționale. O activitate susținută în această direcție este desfășurată de misiunea permanentă a României pe lângă O.N.U.. Prin intermediul ei s-au înlesnit contactele cu state cu care țara noastră nu întreține la un moment dat relații diplomatice, ceea ce a deschis calea spre stabilirea acestora (atât în timpul regimului comunist, de exemplu cu R.F. Germania, cât și după 1989 de exemplu cu Coreea de Sud și Africa de Sud). Poziția României față de evenimentele internaționale ce au intervenit în perioadele dintre sesiunile Adunării Generale a fost formulată în note adresate O.N.U. de misiunea permanentă, circulând ca documente ale organizației.

Pentru unele țări în curs de dezvoltare, misiunile lor permanente la O.N.U. țin locul celor pe care nu sunt în măsură să le trimită în diverse state. Organizația Națiunilor Unite și Adunarea Generală a acestora, constituie locul în care fiecare națiune poate avea contacte cu vecinii săi, toate statele fiind vecine în contextul globalizării.

Dialogul se menține întotdeauna, problemele insolubile nu sunt împinse la punctul în care ar amenința civilizația. Este locul unde diplomația găsește larg câmp de aplicare, știut fiind că, așa cum spunea un cunoscut diplomat francez, Jules Cambon, cel mai bun instrument la dispoziția unui guvern care dorește să convingă un alt guvern, vor rămâne cuvintele spuse de un om la locul lui.

Consiliul de Securitate al ONU

Consiliul de Securitate are un loc aparte în sistemul organelor principale ale O.N.U. cuprinzând reprezentanți ai tuturor statelor membre, fiecare membru având dreptul să aibă cel mult 5 reprezentanți.

El este investit cu răspunderea principală pentru realizarea primului scop al Națiunilor Unite – menținerea păcii și securității internaționale. Consiliul de Securitate, având funcții circumscrise strict acestui domeniu, are puteri speciale de decizie și acțiune în prevenirea și rezolvarea conflictelor internaționale.

Ca organ destinat să facă față crizelor internaționale, nu numai prin negocieri și metode de rezolvare pașnică, ci și prin acțiuni prompte și eficiente, compunerea sa trebuie să îndeplinească o dublă cerință: de a fi limitată la un număr mic de state și de a cuprinde, obligatoriu și permanent, marile puteri, a căror cooperare a fost considerată decisivă pentru preîntâmpinarea și stingerea focarelor de tulburare a păcii.

Ca atare, Consiliul de Securitate a avut inițial în compunerea sa 11 membri, dintre care 5 membri permanenți indicați expres în Carta (China – care a fost reprezentată între 1949 și 1979 de Taiwan, Franța, U.R.S.S., Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și S.U.A.) și 6 membri nepermanenți. Pe baza unui amendament al Cartei, adoptat de Adunarea Generală în

1963 si intrat in vigoare la sfarsitul anului 1965, numarul membrilor nepermanenti ai Consiliului de Securitate a sporit la 10, astfel incat acest organ are in total 15 membri. Aceasta modificare s-a impus ca urmare a cresterii considerabile a numarului de membri. Membrii nepermanenti sunt alesi pe o perioada de 2 ani (cu exceptia primelor alegeri cand 3 membri nepermanenti au fost alesi pe o perioada de numai un an). Membrul al carui mandat expira nu va putea fi reales imediat, regula urmarind o rotatie cat mai mare a statelor membre in componenta consiliului.

Criteriile de care Adunarea Generala trebuie sa tina seama in atare imprejurari sunt stabilite prin Carta: a) in primul rand contributia membrilor organizatiei la mentinerea pacii si securitatii si la infaptuirea celorlalte scopuri ale organizatiei si b) o repartitie geografica echitabila. In 1963, odata cu modificarea numarului de locuri de membri nepermanenti ai Consiliului de Securitate s-a fixat si distributia geografica a locurilor: cinci locuri pentru statele afro-asiatice; unul pentru statele din Europa rasariteana; doua pentru statele din America Latina si doua locuri pentru statele din Europa Occidentala si alte state.

Puterile si functiile Consiliului de Securitate, definite in linii generale in prevederile capitolului V al Cartei (Consiliul de Securitate), sunt explicate in doua directii, in capitolele urmatoare astfel:

a) atributiile Consiliului in solutionarea pasnica a diferendelor internationale (cap. VI). In baza cap. VI din Carta se desfasoara operatiile (militare) de mentinere a pacii sub mandat O.N.U., ori numai autorizate de O.N.U.;

b) atributiile Consiliului in cadrul actiunilor ce pot fi intreprinse in caz de amenintari contra pacii, violari ale ei si acte de agresiune, implicand si aplicarea unor masuri de constrangere fara folosirea fortei armate si cu folosirea acesteia (cap. VII).

In baza prevederilor cap. VII se desfasoara actiunile de impunere a pacii. Prima actiune de acest tip a fost initiata de Consiliul de Securitate in 1950 impotriva R.P.D. Coreene, ca urmare a invadarii de catre acest stat a Coreei de Sud. Alte actiuni similare au fost intreprinse in 1990-1991 impotriva Irakului (Operatiile Desert Shield si Desert Storm);

c) atributiile Consiliului de Securitate in raporturile dintre O.N.U. si organizatiile ori acordurile regionale avand ca obiect mentinerea pacii si securitatii internationale intr-o anumita regiune geografica (cap. VIII). In aceasta categorie se inscrie operatia impotriva sarbilor bosniaci din 1995 desfasurata cu autorizatia O.N.U. si sub mandatul acesteia, dar executata de o organizatie regionala, N.A.T.O..

Trebuie observat ca raspunderea principala a Consiliului de Securitate in mentinerea pacii si securitatii internationale nu reduce raspunderea in acest domeniu a Adunarii Generale ca organ format din toate statele si caruia Consiliul de Securitate, dupa cum prevede Carta, trebuie sa-i prezinte spre examinare rapoarte anuale si cand este cazul, rapoarte speciale.

In afara functiilor privind direct mentinerea pacii si securitatii internationale, Carta a conferit

Consiliului de Securitate mai multe atributii aditionale. Consiliului i s-a incredintat indeplinirea, cu ajutorul Consiliului de Tutela, a functiilor O.N.U. referitoare la „zonele strategice” (teritorii din Oceanul Pacific puse sub mandat japonez de catre Societatea Natiunilor si trecute din 1947 sub tutela S.U.A.).

Referitor la functionarea organizatiei, Consiliul are atributia de a face recomandari cu privire la admiterea de noi state, de suspendare a unui membru impotriva caruia intreprinde o actiune de constrangere si de excludere a celui care a incalcat sistematic principiile Cartei. Numirea secretarului general de catre Adunarea Generala se face la recomandarea Consiliului de Securitate.

Consiliul de Securitate are si functii referitoare la Curtea Internationala de Justitie: alege judecatorii acesteia (care se face separat si de catre Adunarea Generala), adopta recomandari sau masuri pentru executarea hotararilor care nu sunt aduse la indeplinire de catre o parte in litigiu, recomanda Adunarii Generale conditiile necesare aderarii la statutul Curtii Internationale de Justitie a statelor nemembre O.N.U. (de exemplu a Elvetiei).

Cel mai important aspect al procedurii Consiliului de Securitate consta in sistemul de votare. Carta prevede urmatoarele referitor la aceasta materie: 1. Fiecare membru al Consiliului de Securitate dispune de un vot. 2. Hotararile Consiliului de Securitate in problemele de procedura vor fi luate cu votul afirmativ a 9 membri. 3. Hotararile Consiliului de Securitate in toate celelalte probleme vor fi luate cu votul afirmativ a 9 membri, in care sunt cuprinse voturile tuturor membrilor permanenti. Se mai precizeaza in Carta ca in cazul in care un stat membru al Consiliului este parte intr-un diferend supus acestuia, el se va abtine de la vot.

Deci, Carta stabileste principiul unanimitatii marilor puteri, membre permanente in Consiliul de Securitate, in problemele de fond pe care acesta este chemat sa le rezolve, astfel incat un membru permanent, prin votul sau negativ – asa numitul „veto” – poate bloca orice hotarare de fond a Consiliului de Securitate, inclusiv cele privind intreprinderea unei actiuni in caz de violare a pacii si a actelor de agresiune.

Daca intre membrii Consiliului de Securitate exista neintelegeri cu privire la determinarea caracterului de fond sau de procedura a unei probleme, se cere un vot care sa includa pe cel al membrilor permanenti.

Consiliul Economic si Social (ECOSOC) este al treilea organ principal al O.N.U.. El a fost instituit prin Carta pentru indeplinirea functiilor in domeniul cooperarii economice si sociale, cuprinzand si cooperarea in domeniul sanitar, al culturii, educatiei si altele asemanatoare.

ECOSOC este un organ cu compunere relativ restransa. El a cuprins initial 18 membri iar din 1963 cuprinde 27. In fiecare an se aleg 9 state membre, pe o perioada de 3 ani, dar membrul al carui mandat expira poate fi ales imediat.

Desi Carta nu a prevazut vreun criteriu pentru alegerea membrilor ECOSOC, in practica membrii permanenti ai Consiliului de Securitate sunt continuu realesi, iar pentru restul locurilor se urmeaza principiul reprezentarii regionale.

Funcțiile ECOSOC sunt stabilite in articolele 62-66 din Carta O.N.U.. Aceste functii pot fi impartite in mai multe categorii.

O prima categorie o reprezinta functiile indeplinite in cadrul Consiliului: studii, rapoarte si recomandari in problemele cooperarii economice, sociale, culturale, educative, sanitare; recomandari in scopul de a promova respectarea efectiva a drepturilor omului si a libertatilor fundamentale; elaborarea de proiecte de conventii in domenii de competenta sa, spre a fi supuse Adunarii Generale; convocarea de conferinte internationale in acele domenii.

O a doua categorie de functii se refera la institutiile specializate: incheierea de acorduri in care sa se prevada conditiile prin care acestea vor fi legate de organizatie, acordurile urmand a fi supuse aprobarii Adunarii generale; coordonarea activitatii acestor institutii, folosind in acest scop consultari ori recomandari adresate lor, Adunarii generale si statelor membre.

O a treia categorie de functii se refera la activitatea organelor principale ale O.N.U.: informatii si sprijin acordate la cererea Consiliului de Securitate; acordarea de sprijin Consiliului de Tutela in problemele de competenta ECOSOC.

O ultima categorie de functii se refera la indeplinirea de servicii, cu aprobarea Adunarii Generale, la cererea membrilor organizatiei sau a institutiilor specializate, functie ce se concretizeaza in variate programe de asistenta tehnica in domenii diverse, destinate in primul rand tarilor in curs de dezvoltare.

Organele subsidiare ale ECOSOC sunt comisii in domeniul economic si social, ca si pentru incurajarea drepturilor omului. Numarul acestor organe subsidiare a crescut, pe masura ce orientarea ECOSOC in directia cooperarii economice si sociale a devenit tot mai pregnantă. Unele dintre comisiile ECOSOC au caracter tehnic sau functional, in timp ce altele au caracter regional. Uneori se recurge la grupuri de experti ce se constituie in comisii ad-hoc.

ECOSOC se intruneste in fiecare an in doua sesiuni. Prima in luna aprilie la New York iar cea de a doua in iunie la Geneva, dupa un program de lucru in care chestiunile de pe ordinea de zi sunt sistematizate pe grupuri de probleme. Lucrarile sunt conduse de un birou compus dintr-un presedinte si trei vicepresedinti, care conduc fiecare lucrarile celor trei comitete ale sesiunii (economic, social si de coordonare) si sunt alesi in fiecare an. Dezbaterile se desfasoara dupa procedura folosita in Adunarea generala. Toate deciziile se adopta cu majoritatea simpla de voturi a membrilor prezenti si votanti.

Conform Cartei, ECOSOC poate lua masuri pentru consultari cu organizatii neguvernamentale, atat internationale cat si nationale.

Organizatiile neguvernamentale cu o competenta larga au statut consultativ A, cele cu competenta mai restransa au statut consultativ B, iar altele sunt doar inscise intr-o evidenta tinuta de secretarul general. Dupa cum figureaza intr-o categorie sau alta, organizatiile neguvernamentale au drepturi mai largi sau mai limitate de a participa la activitatea ECOSOC.

Consiliul de Tutela.

Fata de situatia existenta in momentul elaborarii Cartei, inserarea unor prevederi care sa stabileasca un sistem pentru teritoriile aflate sub mandat, adica in administrarea unor puteri coloniale, a aparut ca normala. S-a instituit in acest fel sistemul de tutela, care pastrand in esenta ideea de a da teritorii in administrare unor state membre, are unele trasaturi pozitive in comparatie cu mandatele incredintate de Societatea Natiunilor.

Carta da atributii largi organizatiei in ceea ce priveste controlul asupra sistemului si subliniaza ca finalitatea sa este de a favoriza 'progresul politic, economic si social al populatiilor din teritoriile puse sub tutela si evolutia lor progresiva spre autoguvernare sau independenta'. Consiliul de Tutela are in compunerea sa state indicate expres de Carta si anume: membrii organizatiei care administreaza teritorii sub tutela si membrii permanenti ai Consiliului de Securitate, ce nu administreaza asemenea teritorii. La acestea se adauga un numar de state alese pe o perioada de trei ani de Adunarea Generala, in asa fel ca in Consiliu sa fie reprezentate in mod egal statele membre administrante si cele neadministrante. Fiecare membru al Consiliului de Tutela are un singur reprezentant si un singur vot. Functia de supraveghere a aplicarii sistemului de tutela, conform obiectivelor stabilite in Carta, revine Adunarii Generale, si sub supravegherea acesteia, Consiliului de Tutela.

Acesta este imputernicit: sa examineze rapoartele prezentate de autoritatea administrativa; sa primeasca petitii de la persoane si organizatii din teritoriile sub tutela si sa le examineze, consultandu-se cu autoritatea administranta; sa organizeze vizite periodice in teritoriile sub tutela, la date fixate de acord cu autoritatea administranta. Intrucat incepand cu anul 1960 a avut loc o reducere drastica a numarului teritoriilor sub tutela.

Dat fiind că dintre cele 11 teritorii care au fost plasate sub tutelă, ultimul dintre ele, Insula Palau, și-a dobândit independența în anul 1994, Consiliul de Tutelă și-a suspendat activitatea.

Curtea Internationala de Justitie

Organul principal judiciar al O.N.U., al carui statut, parte integranta din Carta, reproduce cu putine modificari statutul Curtii Permanente de Justitie, creata sub egida Societatii Natiunilor, totusi Curtea Internationala de Justitie a fost considerata la San Francisco ca fiind o instanta

judiciara noua. Carta stabileste ca toti membrii O.N.U. sunt parti la statutul Curtii. Pot deveni insa parti la statut si state nemembre, cum este de exemplu cazul Elvetiei. Statele parte intr-un litigiu supus curtii sunt obligate sa se conformeze hotararii ei. Daca nu o respecta, Consiliul de Securitate, la cererea celeilalte parti, va face recomandari sau va examina masurile pentru aducerea la indeplinire a hotararii. Statutul Curtii, care contine dispozitii in legatura cu organizarea, competenta si functionarea acesteia este completat de un regulament de procedura.

Curtea Internationala de Justitie este compusa din 15 judecatori alesi, indiferent de nationalitate, dintre persoanele cu inalte calitati morale, indeplinind conditiile cerute in tarile lor spre a fi numiti in functiile cele mai inalte, ori au o competenta recunoscuta in dreptul international. In compunerea Curtii nu pot intra doi cetateni ai aceluasi stat. Judecatorii sunt alesi atat de Adunarea Generala cat si de Consiliul de Securitate. Sunt alesi cei care intrunesc majoritatea absoluta de voturi, fara a se aplica, in Consiliul de Securitate, principiul unanimitatii.

Curtea este competenta sa judece litigiile dintre state pe care acestea cad de acord sa i le supuna. Spre deosebire de justitia interna, justitia internationala are un caracter facultativ sau voluntar, neexistand deocamdata un mecanism de urmarire a aplicarii hotararilor Curtii. Totusi Consiliul de Securitate poate lua unele masuri coercitive, daca considera ca in cazurile in speta sunt aplicabile prevederile capitolelor VII sau VIII din Carta (respectiv actiuni in caz de amenintari impotriva pacii, de violari ale pacii si de acte de agresiune si acorduri regionale).

In statutul Curtii exista o prevedere in temeiul careia statele pot declara ca accepta sa supuna Curtii orice diferende cu caracter juridic, recunoscand jurisdictia obligatorie a Curtii pentru asemenea diferende. In afara de aceasta functie, care se indeplineste dupa o procedura judiciara similara cu cea a tribunalelor interne, Curtea da avize consultative, in care isi exprima opinia intr-o problema de drept privind aplicarea Cartei si functionarea organelor O.N.U.

Privind retrospectiv activitatea Curtii Internationale de Justitie, se constata ca aceasta nu a jucat rolul intentionat de Carta in sistemul organelor principale ale O.N.U.. Inca nu s-a ajuns ca acest organ sa dobandeasca caracterul de universalitate dorit de autorii Cartei.

Secretariatul este compus, dupa cum se arata in Carta, din secretarul general si personalul necesar organizatiei. Secretarul general este numit de Adunarea Generala, la recomandarea Consiliului de Securitate pe o perioada de 5 ani, putand fi reales pentru inca un al doilea mandat. Personalul secretariatului este numit de secretarul general. Secretarul general este cel mai inalt functionar administrativ al organizatiei. In aceasta calitate el va actiona la toate sedintele celorlalte organe principale, va indeplini orice alte functii ce-i sunt incredintate de aceste organe si va intocmi, spre a-l inainta Adunarii Generale, raportul anual asupra activitatii organizatiei. Asadar secretarul general este investit de catre Carta cu atributii administrative si executive.

Practica O.N.U. imparte aceste atributii in mai multe categorii. Prima categorie este alcatuita din functiile administrative si executive de ordin general. Sunt cuprinse aici atributiile secretarului general in legatura cu sesiunile organelor Natiunilor Unite (redactarea ordinii de zi, convocarea sesiunilor si sedintelor, examinarea deplinelor puteri, asigurarea cu personalul si serviciile necesare).

O serie de functii insemnate de aceeaasi natura sunt indeplinite de secretarul general in privinta coordonarii sesiunilor, sedintelor, programelor de lucru si problemelor ce trebuie examinate cu prioritate, inclusiv coordonarea activitatii O.N.U. cu cea a institutiilor specializate. Secretarul general este presedintele Comitetului administrativ pentru coordonare, ce functioneaza din 1947 si in compunerea caruia intra directorii institutiilor specializate si al Agentiei internationale pentru energia atomica. La sesiunile acestui comitet participa si secretarul executiv al GATT, ca si secretarii mai multor organe subsidiare ale O.N.U.. Comitetul administrativ pentru coordonare are un rol de seama in asigurarea functionarii vastului mecanism al sistemului O.N.U.. Este un rol complementar celui ce revine ECOSOC, caruia Comitetul este obligat sa-i prezinte rapoarte.

O alta functie a secretarului general priveste pregatirea lucrarilor diferitelor organe si executarea rezolutiilor acestora. In acest cadru, secretarul general, prin membrii secretariatului asigura elaborarea de studii si proiecte, pana la operatiile tehnice laborioase in legatura cu documentele O.N.U. (intocmirea proceselor verbale de sedinte, multiplicarea si distribuirea lor, ca si a diverselor propuneri si amendamente, sprijinirea raporturilor in elaborarea rapoartelor, multiplicarea si distribuirea lor si alte operatii asemanatoare). Potrivit rezolutiilor ce se adopta de diverse organe, secretarul general este insarcinat uneori numai sa le comunice statelor membre, informand organele O.N.U. despre felul in care sunt aplicate, cerand date si observatii in legatura cu aceste rezolutii sau alte documente ale O.N.U.. In alte cazuri, secretarul general urmeaza sa colaboreze la executarea rezolutiei, ori sa execute el insusi anumite actiuni prevazute in rezolutie.

Secretarului general ii sunt incredintate prin Carta atributii de inregistrare a tuturor tratatelor incheiate de statele membre si printr-un regulament adoptat ulterior in legatura cu aceasta inregistrare, intocmirea unui repertoriu pentru acordurile incheiate de O.N.U. si institutiile specializate, asigurand si publicarea lor intr-o colectie a O.N.U.

Secretarul general este si depozitarul a numeroase conventii internationale, in primul rand al celor incheiate in cadrul O.N.U., al instrumentelor de ratificare si aderare la aceste conventii si al altor documente conexe, avand si o serie de obligatii de instiintare a statelor parti.

Printre functiile tehnice ale secretarului general sunt incluse operatiile pentru culegerea de informatii si elaborarea de studii, asistenta in chestiuni procedurale data la sedintele organelor O.N.U., precum si redactarea documentelor, asistenta juridica.

Secretarul general are atribuții și în domeniul financiar. El pregătește prevederile bugetare pe care le supune statelor membre și Comitetului consultativ pentru programe administrative și bugetare, face expuneri în fața Comitetului Adunării generale pentru probleme administrative și financiare. După adoptarea bugetului, controlează utilizarea fondurilor, administrează bugetul, ordona plăți, primește contribuțiile voluntare și este depozitarul fondurilor organizației.

Secretarul general (direct sau prin membrii Secretariatului împuterniciți în acest scop) îndeplinește și atribuții de reprezentare a O.N.U. în raporturile cu statele membre, cu misiunile permanente ale acestora, cu instituțiile specializate și alte organizații și conferințe internaționale. Din împuternicirea altor organe principale, el încheie acorduri internaționale în numele O.N.U.. Secretarul general încheie contracte pentru serviciile ce se prestează organizației și contractele de muncă cu personalul Secretariatului.

Personalul Secretariatului este numit de secretarul general, conform regulilor stabilite de Adunarea Generală, pe baza criteriilor de competență și integritate precum și pe baza unei repartitii geografice echitabile. Pe plan internațional, convenția cu privire la imunitățile și privilegiile O.N.U., ca și convențiile asemănătoare ale instituțiilor specializate au stabilit pentru funcționarii internaționali și experții organizațiilor internaționale interguvernamentale un statut apropiat de cel al personalului diplomatic, secretarul general, directorii instituțiilor specializate și subsecretarii fiind asimilați cu diplomații.

Tendințe în activitatea O.N.U.

Ca răspuns la provocarea reprezentată de gestionarea problemelor unei societăți în curs de globalizare, Organizația Națiunilor Unite a evoluat treptat, fiind în prezent un complex de instituții politice.

O.N.U. se bazează pe multe organizații neguvernamentale, pentru a putea finanța unele dintre programele pe care le inițiază, dar aceste organizații neguvernamentale nu se situează sub autoritatea și controlul său. Aceasta implicare face ca limita dintre funcțiile organizațiilor internaționale interguvernamentale și neguvernamentale să devină foarte neclară. Exemple în acest sens pot fi Fondul Națiunilor Unite pentru copii (UNICEF), Fondul Națiunilor Unite pentru Populație și Universitatea Națiunilor Unite. Toate aceste organizații internaționale utilizează fonduri asigurate de diverse organizații neguvernamentale.

Cresterea numarului de state membre ale O.N.U. si a amplificarii activitatii organelor acesteia s-a desfasurat in paralel cu cresterea interdependentei ce se manifesta in relatiile internationale de dupa cel de-al doilea razboi mondial. In cadrul O.N.U. statele au inteles in mod diferit modul de indeplinire a obiectivelor lor nationale. Statele in curs de dezvoltare, de exemplu, exploatand avantajul oferit de principiul un stat-un vot ce guverneaza activitatea Adunarii Generale, incearca sa directioneze activitatea O.N.U. spre acele domenii de activitate care pentru ele sunt considerate cele mai importante. Aceste prioritati au fost reflectate in numarul mare de diverse agentii afiliate, create pentru a rezolva, sau cel putin a se ocupa de o varietate foarte mare de probleme. In anii ce au trecut de la constituirea O.N.U., tarile in curs de dezvoltare au fost interesate in special de problemele decolonizarii si dezvoltarii economice, in timp ce marile puteri au utilizat O.N.U. pentru a se confrunta in cadrul razboiului rece si a urmari indeplinirea strategiilor aferente acestei confruntari. Aceasta diferenta de viziune s-a modificat odata cu incetarea razboiului rece. Desi controlul exercitat asupra operatiilor de pace executate sub mandat O.N.U. si sprijinul financiar acordat organizatiei nu mai divizeaza statele dezvoltate din Nord de cele in curs de dezvoltare din Sud in acelasi mod ca pe timpul razboiului rece, cand S.U.A. si U.R.S.S. aveau in vedere in primul rand interese militare, iar tarile in curs de dezvoltare vizau in primul rand interese sociale si economice, diferentele raman inca mari. In zilele noastre tarile in curs de dezvoltare continua sa opuna rezistenta tarilor dezvoltate, dar in acelasi timp protesteaza fata de faptul ca tarile dezvoltate ignora din ce in ce mai mult nevoile lor.

Diferentele de vederi intre tarile in curs de dezvoltare si cele dezvoltate, modul in care acestea percep prioritatile Natiunilor Unite sunt foarte evidente in dezbaterile ce au loc in legatura cu bugetul O.N.U.

Controversa actuala se centreaza pe modul in care statele membre ar trebui sa interpreteze prevederea din Carta referitoare la faptul ca cheltuielile O.N.U. trebuie sa fie stabilite pentru fiecare membru in parte de catre Adunarea Generala.

Bugetul O.N.U. consta in trei elemente distincte: bugetul de baza, bugetul pentru operatiile de pace si bugetul pentru programele voluntare.

Statele membre participa la bugetul pentru unele dintre operatiile de pace si pentru programele voluntare dupa cum cred de cuviinta. Programele ce sunt subventionate din bugetul de baza si unele dintre operatiile de pace nu sunt lasate la aprecierea statelor, bugetul respectiv fiind evaluat in Adunarea Generala. Mecanismul, foarte precis de altfel, prin care se evalueaza capacitatea de plata a fiecarui stat membru este destul de complicat, dar in linii mari evaluarea cuantumului contributiei fiecarui stat este in stransa corelatie cu capacitatea sa de plata si cu produsul intern brut pe cap de locuitor in corelatie cu produsul intern brut total.

Astfel, S.U.A. care au cele mai mari resurse dintre statele lumii contribuie cu 25% din bugetul normal (dar mai puțin decât contribuția pe care o plateau la înființarea organizației, care era de 50% din bugetul normal). În același timp, mai multe zeci de state dintre cele mai sărace contribuie cu minimum posibil, adică cu 0,01% fiecare, din același buget. S.U.A. rămân în continuare și principalul contribuabil la bugetul acțiunilor de pace și la bugetul programelor voluntare.

Diferențe de opinii referitoare la modul de stabilire a bugetului și a contribuției diverselor state au existat întotdeauna, dar acestea s-au amplificat în mod progresiv, în mare parte datorită faptului că Adunarea Generală stabilește contribuțiile bazându-se pe regula votului majoritar. Dilema actuală este că grupul de țări care dispune de cele mai multe voturi (adică al țărilor în curs de dezvoltare) nu posedă resursele financiare, în timp ce statele cele mai prospere, care dețin aceste resurse nu dețin majoritatea voturilor.

Pentru a ne da seama de aceste discrepante putem analiza modul în care a fost stabilită contribuția obligatorie a statelor membre în decembrie 1997 pentru perioada 1998-2000. Astfel, primele opt state în ordinea mărimii contribuției pe care o au de plătit, contribuie împreună cu 70% din bugetul O.N.U., având totuși numai 8 voturi din cele 185 ale Adunării Generale. Celelalte state ce dețin o mare majoritate de voturi, 177, au de plătit numai 30% din bugetul normal al organizației. Această situație a dus la multe dispute între statele cele mai dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, a căror putere de decizie a devenit din ce în ce mai mare în cadrul Adunării Generale. În același timp, marile puteri s-au aratat îngrijorate de modul în care sunt stabilite prioritățile O.N.U., de eficiența administrației organizației și de nivelul în creștere al cheltuielilor acesteia. Țările bogate și-au pus întrebarea dacă formula de stabilire a contribuției fiecărui stat este corectă sau nu. S-a pus problema dacă nu cumva actuala procedură de stabilire a bugetului și a contribuțiilor statelor nu asigură un sistem de taxare fără a asigura și o reprezentare proporțională echitabilă. Statele în curs de dezvoltare au replicat utilizând argumentul că marile puteri economice trebuie să-și asume responsabilități financiare proporționale cu bogăția și influența de care se bucură.

Disputa nu se referă numai la bani (bugetul normal al O.N.U. reprezentând în 1998 un total apropiat de 3 miliarde de dolari S.U.A.) ci în primul rând la diferența de ierarhizare a valorilor și la stabilirea modului în care influența politică a statelor se reflectă (sau nu) în activitatea Organizației Națiunilor Unite.

Statele mai sărace susțin că argumentul principal pentru stabilirea bugetului O.N.U. trebuie să îl reprezinte nevoile reale la nivel global.

Principalii contribuabili însă susțin că nu sunt dispusi să plătească pentru programe pe care nu le aprobă, fiind în general suficient de circumspecți la sumele din ce în ce mai mari pe care trebuie să le plătească. Statele Unite în mod deosebit, și-au manifestat în mod ferm

insatisfactia cu privire la politica financiara a O.N.U. si la inceputul anilor nouazeci chiar au refuzat sa-si plateasca contributia, avand inca o datorie de 1,3 miliarde de dolari S.U.A. fata de bugetul O.N.U. la sfarsitul anului 1998. Aceasta pozitie a S.U.A. continua o linie de conduita adoptata inca din timpul administratiei Carter, cand S.U.A. au parasit Organizatia Mondiala a Muncii (dupa incercarea fara succes de a influenta politica acesteia).

In timpul presedintelui Reagan S.U.A. s-au retras din UNESCO, ca raspuns la ceea ce administratia S.U.A. a considerat politizarea acestei organizatii si ostilitatea acesteia fata de valorile occidentale (incluzand in special lipsa de comunicare). In acest fel UNESCO a ramas fara 25% din bugetul sau anual.

Chiar daca tarile in curs de dezvoltare reusesc sa impuna programul de lucru al Adunarii Generale, multe din ele nu reusesc, ca si Statele Unite ale Americii de exemplu, sa-si plateasca contributia anuala si nici sa obtina sprijin politic din partea unor contribuabili cu influenta. In realitate in anii nouazeci, aproximativ 90% dintre tarile in curs de dezvoltare aveau datorii fata de bugetul O.N.U.

Incasarea contributiei statelor la bugetul O.N.U. a devenit o problema cronica, exemplul cel mai concludent reprezentandu-l S.U.A. care intre 1993 si 1998 au avut in permanenta restante care in medie s-au ridicat la 2 miliarde de dolari S.U.A.. S.U.A. acuza O.N.U. de exacerbaria birocratiei si de lipsa de eficienta in cheltuirea fondurilor.

S.U.A. cauta ca in mod unilateral sa-si reduca contributia la bugetul O.N.U. de la 25% la 20% iar contributia la bugetul operatiilor de pace de la 31% la 25%. Concomitent S.U.A. au solicitat imperativ, ca o conditie a continuarii sustinerii financiare a organizatiei, o reforma masiva in organizarea, incadrarea cu personal si politica financiara a O.N.U.. De curand chiar, S.U.A. au anuntat ca ar putea fi de acord cu largirea Consiliului de Securitate de la 15 la 21 de membri, rolul principalilor contribuabili printre care Japonia si Germania trebuind, in aceasta viziune, sa devina mai vizibil.

In raspuns la criza creata si presiunea exercitata asupra O.N.U., Secretarul general Kofi Annan a initiat si anuntat demararea unei „revolutii tacute” avand drept obiective consolidarea structurilor, reduceri de personal pentru programele depinzand direct de institutia Secretarului general, eradicarea coruptiei si a risipei de fonduri si cresterea eficientei manageriale. Acest program initiat de Kofi Annan a inclus o reducere a cheltuielilor pentru bugetul anilor 1998-1999 de 123 milioane dolari, urmata de o inghetare a acestora pe timp de 4 ani. Reducerea personalului O.N.U. este de asemenea un proces deja in curs de desfasurare, prima reducere de doua mii de posturi avand loc in anul 1996 (de la 12 mii la 10 mii), o noua reducere de inca doua mii de posturi (de la 10 mii la 8 mii) incepand in 1997 si urmand sa se incheie la sfarsitul anului 2000.

In afara de aceste masuri deja implementate, secretarul general Kofi Annan a initiat un program: „Reinnoirea Natiunilor Unite, un program de reforma” pe baza caruia a solicitat Adunarii Generale stabilirea unei comisii care sa revizuiasca mandatele agentilor specializate ale O.N.U. care nu se afla sub autoritatea si controlul nemijlocit al secretarului general. De asemenea secretarul general a propus ca Adunarea Generala sa ia in discutie si sa stabileasca prioritatile organizatiei pentru secolul XXI. In cadrul programului de reforma initiat cheltuielile aferente functionarii secretariatului O.N.U. au fost reduse cu o treime, de la 38% la 25% din bugetul normal al organizatiei, diferenta de fonduri fiind transferata unui fond alocat dezvoltarii tarilor celor mai sarace ale lumii. Bugetul normal al O.N.U. a fost redus la nivelul de 2,5 miliarde dolari pentru anii 1998 si 1999 (de la 3 miliarde dolari).

In cadrul acestui buget a fost mentinuta cota S.U.A. de 25%, a fost redusa contributia Rusiei la 2,87% si au fost majorate contributiile Japoniei la 20,6%, a Germaniei la 9,6%, a Italiei la 5,4% si a fost mentinuta contributia Chinei la un nivel de sub 1% din veniturile prevazute in buget. Programul de reforma a reusit sa asigure convergenta tuturor programelor initiale de O.N.U. in cinci categorii principale (dezvoltare, programe umanitare, pace si securitate, economico-sociale si activitatea secretariatului). De asemenea, a fost infiintat postul de lociitor al secretarului general (al carui prim ocupant este o femeie, Louise Frechette). Noul buget, ca si intreg programul de reforma au fost aprobate prin vot de catre Adunarea Generala in decembrie 1998 si sunt in plin proces de aplicare, asigurand un fundament mai stabil pentru organizatie, chiar daca acest fundament este mai putin extins decat era inainte de initierea procesului de reforma.

Viitorul Organizatiei Natiunilor Unite ramane insa oarecum nesigur. Congresul S.U.A. continua sa nu dea curs cererilor administratiei prezidentiale a acestui stat de a se plati datoriile avute la bugetul O.N.U., respingand propunerile facute de presedintele Clinton cu intentia ca odata cu plata contributiei restante, S.U.A. sa nu mai fie tinta criticilor atat a aliatilor cat si a competitorilor. Continuarea S.U.A. de a nu-si achita obligatiile financiare fata de O.N.U. submineaza coeziunea destul de fragila a comunitatii internationale si pune sub semnul intrebării sinceritatea promisiunilor S.U.A. de a sprijini si pe mai departe activitatea O.N.U., arata unii analisti. Pentru a inrautati lucrurile, intre membrii Adunarii Generale se manifesta divergente majore referitoare la modul in care este perceputa reforma initiata de Kofi Annan si in general schimbarile ce ar trebui sa aiba loc in cadrul organizatiei mondiale.

Cu toate acestea, majoritatea celor ce sprijina ideea continuarii activitatii O.N.U. raman optimisti, luand in considerare atat promisiunile de reforma facute de secretarul general Kofi Annan cat si experienta precedentelor crize prin care a trecut O.N.U. de la infiintarea sa pana in prezent si prin care a reusit sa treaca cu succes. Contributia deosebit de importanta pe care O.N.U. a adus-o si continua sa o aduca la pacea si securitatea mondiala, la dezvoltarea si progresul global raman fapte de necontestat si tot atatea argumente in favoarea supravietuirii sale. Marea diferenta dintre mandatul pe care statele membre l-au incredintat Organizatiei

Natiunilor Unite, mandat ambicios si totodata generos si mijloacele pe care aceleasi state le alocă organizatiei pentru indeplinirea atributiilor sale trebuie sa fie redusa prin actiunea convergenta a statelor membre si a organizatiei insasi, in caz contrar fiind necesara gasirea unei noi solutii, unei noi formule pentru a mentine o societate globala stabila si echitabila. Intrucat inca nu se prefigureaza alternativa acestei noi solutii, statele lumii au obligatia morala de a continua sa colaboreze pentru a asigura popoarelor si natiunilor lor, ca si umanitatii in intregul sau, un viitor lipsit de pericolul unor noi conflagratii, asa cum initiatorii Organizatiei Natiunilor Unite l-au gandit in momentul semnarii Cartei sale.

UNESCO

UNESCO (Organizatia Natiunilor Unite pentru Educatie, Stiință și Cultura) a fost fondata in 1945 si este una dintre cele 19 agentii specializate din sistemul Organizatiei Natiunilor Unite.

Preambulul Constitutiei sale stabileste idealurile Organizatiei: **„Intrucat razboaiele incep in mintea oamenilor, in mintea oamenilor trebuie sa fie construita apararea pacii.”**

Strategia sa actuala pe termen mediu (2014-2021) este construita in jurul misiunii sale declarate, concentrandu-se pe teme si domenii in care UNESCO isi poate aduce contributia prin actiuni deliberate, strategice: **„Ca agentie specializata a Natiunilor Unite, UNESCO contribuie la construirea pacii, eradicarea saraciei, dezvoltarea durabila si dialogul intercultural prin educatie, stiinta, cultura, comunicare si informare”.**

Obiectivele generale si specifice ale comunității internaționale – stabilite în obiectivele de dezvoltare convenite la nivel internațional, inclusiv Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) – stau la baza strategiilor și activităților UNESCO. Competențele unice ale UNESCO în materie de educație, științe, cultură, comunicare și informare contribuie la realizarea acestor obiective.

Organizatia se concentreaza, in particular, pe **2 prioritati globale:**

- Africa
- Egalitatea dintre sexe

Si pe o serie de **obiective generale:**

- Atingerea educatiei de calitate pentru toti și învățarea continuă
- Mobilizarea cunoasterii stiintifice si a politicilor pentru dezvoltare durabilă
- Abordarea provocărilor sociale și etice emergente
- Promovarea diversității culturale, a dialogului intercultural și a unei culturi a păcii
- Crearea de societăți ale cunoașterii integratoare prin informare și comunicare

UNESCO are **5 sectoare operationale:** Educație, Științe naturale, Științe Sociale și Umane, Cultură, Comunicare și informare.

UNESCO lucreaza de asemenea si asupra unor **teme care necesita o abordare interdisciplinara:**

- Africa
- Inițiativa Biodiversitatea
- Schimbarea climei
- Cultura pacii & non – violenta

- Dialogul între civilizații
- Educație pentru dezvoltare durabilă
- Previziune și anticipare
- Egalitatea sexelor
- HIV și SIDA
- Tehnologia informației și comunicării în educație
- Popoarele indigene
- Răspunsuri la situațiile de criză și tranziție
- Educația științifică
- Statele insulare în curs de dezvoltare
- Tineretul

Principalele **funcții** ale UNESCO:

- Servește ca **laborator de idei** pentru a facilita înțelegerea celor mai importante probleme din domeniile de competență, identifică strategii și politici care să se ocupe de aceste probleme.
- Servește ca **forum central** pentru articularea problemelor etice, normative și intelectuale ale timpului nostru, promovând schimburile multidisciplinare și înțelegerea reciprocă.
- **Adună, transferă, diseminează informații, cunoștințe și bune practici. Identifică soluții inovatoare** și le testează prin proiecte pilot.
- Oferă **expertiză tehnică** și facilitează cooperarea internațională ca un mijloc de asistență pentru Statele Membre în consolidarea capacităților umane și instituționale.
- Ca agenție multidisciplinară a ONU, UNESCO își asumă un **rol de catalizator** pentru cooperarea în procesul de dezvoltare, cauta să se asigure că proiectele sunt puse în aplicare în mod inovator și eficient, în special la nivel regional și național.

Date cheie despre UNESCO:

- Are **sediul central la Paris**, Franța.
- Are **5 domenii de competență**: Educație, Științe Naturale, Științe Sociale și Umane, Cultură, Comunicare și Informare.
- Are **195 de state membre și 9 state asociate**, organizate în **5 grupuri regionale** – Africa, Statele Arabe, Asia și Pacific, Europa și America de Nord, America Latină și Caraibe.
- Are **55 de birouri regionale**. Prin intermediul birourilor sale din teren, UNESCO elaborează strategii, programe și activități în consultare cu autoritățile naționale și alți parteneri. UNESCO operează, de asemenea, o serie de **institute și centre de specialitate**. Institutele sunt departamente specializate ale Organizației care susțin programul UNESCO, oferind, în același mod ca și birourile regionale, sprijin specializat pentru oficiile naționale și multinaționale.
- Are **184 de delegații permanente**, care reprezintă guvernele Statelor Membre la UNESCO. Delegațiile permanente sunt - conduse de către o persoană având statut diplomatic (în general cu rang de ambasador). În plus, există 2 observatori permanenți și 10 organizații interguvernamentale cu misiuni de observator permanent la UNESCO.
- Are **199 de Comisii Naționale** în toată lumea. UNESCO este singura agenție ONU care are o rețea globală de organisme de cooperare naționale, cunoscute drept Comisiile Naționale pentru UNESCO. Instituite de guvernele statelor membre, în conformitate cu articolul VII al

Constituției UNESCO, Comisiile Naționale funcționează, în mod permanent, cu scopul de a asocia structurile naționale guvernamentale și non-guvernamentale din domeniile educație, știință, cultură, comunicare și informare cu activitatea Organizației.

Acționând ca structuri de consultare, legătura, informare, mobilizare și coordonare a parteneriatelor, comisiile naționale contribuie substanțial la dezvoltarea obiectivelor UNESCO și la punerea în aplicare a programului Organizației.

Comisia Nationala a Romaniei pentru UNESCO (CNR UNESCO)

Romania a aderat la UNESCO la data de 27 iulie 1956. **Comisia Nationala a Romaniei pentru UNESCO (CNR UNESCO)** a fost înființată încă de la data aderării României la UNESCO, în 1956. Prin H.G. 624/1995 Comisia a fost reorganizată. Actul normativ stabilește caracterul Comisiei de **institutie publica cu personalitate juridica in coordonarea Ministerului Educatiei si Cercetarii Stiintifice**, precum și rolul Comisiei de asigurare a legăturii României cu UNESCO și de organism multidisciplinar de analiză, sinteză și coordonare a programelor, proiectelor și activităților din România ce decurg din Constituția, rezoluțiile, programele/bugetele elaborate de UNESCO.

Comisia **colaborează** cu Ministerul Culturii, Ministerul Mediului, Apelor și Padurilor, Academia Română, Delegația permanentă a României pe lângă UNESCO Paris – organism al Ministerului Afacerilor Externe care ține legătura și rezolvă direct problemele României la UNESCO Paris – dar și cu alte instituții și organisme centrale.

Activitatea Comisiei este structurată pe 5 Subcomisii, deservită fiecare de câte un expert: Subcomisia Educație, Subcomisia Cultură, Subcomisia Știință, Subcomisia Comunicare și Informare, Subcomisia Programe Interdisciplinare. Conducerea Comisiei este asigurată de Secretarul General.

Obiectivele generale ale CNR UNESCO – în baza articolului VII al Actului Constitutiv al UNESCO și în conformitate cu Carta Comisiilor Naționale pentru UNESCO, adoptată la cea de a 20-a sesiune a Conferinței Generale, 27 noiembrie 1978:

- Acorda consultanță de specialitate Guvernului României în toate problemele care privesc activitatea UNESCO (rol consultativ);
- Elaborează, implementează și evaluează programele UNESCO în România; sprijină cunoașterea pe plan intern și, după caz, punerea în practică a Recomandărilor, Declarațiilor și Convențiilor UNESCO (rol participativ);
- Asociază activităților UNESCO în plan național ministerele, diversele instituții de stat, agențiile ONU din România, organizațiile și personalitățile a căror activitate se înscrie în problematica educației, științei, culturii și informării și pe plan internațional la nivel bilateral, subregional, regional sau inter-regional alte Comisii Naționale UNESCO sau alte entități aflate în subordinea sau în cooperare cu UNESCO (rol de legătură);
- Informează la nivel internațional UNESCO și la nivel național structurile guvernamentale, societatea civilă, mediul de afaceri și opinia publică asupra obiectivelor și activităților naționale din sfera de activitate UNESCO (rol de informare).

Obiectivele specifice ale CNR UNESCO

- Face propuneri Guvernului direct sau prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe cu privire la masurile ce urmeaza a fi luate in legatura cu programul si activitatea Organizatiei;
- Organizeaza activitatea necesara pentru aplicarea Rezolutiilor si Programelor UNESCO, colaborand in acest scop cu ministerele, institutiile de stat, organizatiile interguvernamentale si nonguvernamentale, precum si cu personalitatile a caror activitate se inscrie in problematica educatiei, stiintei, culturii si informarii;
- Incurajeaza participarea institutiilor nationale, guvernamentale si nonguvernamentale, a diverselor personalitati la elaborarea si executia programelor, in asa fel incât Organizatia sa beneficieze de concursul intelectual, stiintific, artistic sau administrativ de care are nevoie;
- Difuzeaza informatiile asupra obiectivelor, programului si activitatilor UNESCO pentru dezvoltarea interesului opiniei publice;
- Participa la selectarea de candidati pentru posturile vacante de functionari internationali ale UNESCO, precum si a bursierilor UNESCO si a candidatilor la premiile UNESCO;
- Participa alaturi de alte Comisii Nationale la elaborarea de studii privind problemele de care este interesata Organizatia;
- Intreprinde din proprie initiativa alte activitati legate de obiectivele generale ale UNESCO;
- Colaboreaza cu birourile si centrele regionale ale UNESCO in vederea dezvoltarii cooperarii bilaterale, regionale, subregionale si inter-regionale in domeniul educatiei, stiintei, culturii si informarii. Aceasta colaborare se traduce prin participarea la elaborarea, executia si evaluarea proiectelor si poate lua forma studiilor, seminariilor, reuniunilor si conferintelor organizate in comun, precum si a schimbului de informatii, de documente si de vizite.

Obiective specifice ale CNR UNESCO in domeniul EDUCATIE

- Promovarea politicilor si instrumentelor de natura sa duca la realizarea in sistemul national de invatamânt a unei educatii incluzive si de calitate pentru toti;
- Implementarea sistemului de invatare pe tot parcursul vietii si a „Memorandumului Strategiei LLL”, stabilita la nivel european;
- Sustinerea educatiei pentru dezvoltare durabila, a invatamântului profesional si tehnic si a programelor de formare profesionala ca resurse pentru adaptarea curriculumului la piata muncii, pentru reducerea abandonului scolar si a somajului, pentru reducerea saraciei, asigurarea durabila a mijloacelor de subzistenta, integrarea responsabilitatii sociale si atenuarea efectelor schimbarilor climatice;
- Sprijinirea introducerii tehnologiilor informatiei si comunicarii in sistemul educational;
- Dezvoltarea si diseminarea de bune practici si manuale pentru formarea profesorilor;
- Promovarea educatiei impotriva HIV / SIDA;
- Dezvoltarea retelelor nationale de Scolii Asociate UNESCO si de Catedre UNESCO.

Obiective specifice ale CNR UNESCO in domeniul stiintelor naturale si stiintelor sociale si umane:

- Promovarea politicilor si instrumentelor menite sa sporeasca rolul stiintei si tehnologiei la dezvoltarea durabila a României, in corelare cu domeniile si tematicile din Planul National de Cercetare, Dezvoltare si Inovare;

- Protecția și îmbunătățirea biodiversității și a patrimoniului natural, prin sprijinirea managementului rezervatelor biosferei și prin sporirea numărului și suprafețelor acestor arii protejate;
- Implicarea în gestiunea durabilă a riscurilor referitoare la schimbările climatice și la dezastrele naturale, prin implementarea măsurilor preventive în cele mai vulnerabile zone;
- Promovarea eticii în cercetarea științifică și tehnologică, în special a bioeticii;
- Anticiparea transformărilor sociale și a evoluțiilor din societate și evaluarea critică a programului MOST;
- Dezvoltarea activității Comitetelor Naționale MAB, MOST, PHI, COI și de Bioetică.

Obiective specifice ale CNR UNESCO în domeniul CULTURA:

- Promovarea și sprijinul pentru diversitatea culturală și a dialogului între culturi și civilizații;
- Aplicarea unor mecanisme eficiente pentru protecția și salvagardarea patrimoniului material și imaterial;
- Dezvoltarea sinergiilor pentru punerea în aplicare a Convențiilor UNESCO referitoare la cultură;
- Promovarea rolului culturii și al diversității culturale în dezvoltarea durabilă a României;
- Participarea României la Programul Memoria Lumii prin realizarea de programe care să asigure conservarea, accesul universal și conștientizarea importanței patrimoniului documentar național.

Obiective specifice ale CNR UNESCO în domeniul COMUNICARE ȘI INFORMARE:

- Îmbunătățirea accesului universal la informație și cunoaștere, în particular la informația referitoare la misiunea, obiectivele, rezoluțiile și programele UNESCO și CNR UNESCO;
- Organizarea Centrului de Documentare și Informare al CNR UNESCO;
- Promovarea, diseminarea și echilibrarea schimbului de informații, fără niciun obstacol în ceea ce privește libertatea de exprimare;
- Promovarea și utilizarea multilingvismului și a accesului universal la spațiul virtual, inclusiv prin promovarea normelor și politicilor globale referitoare la internet;
- Încurajarea utilizării celor mai noi tehnologii informaționale;
- Promovarea libertății de exprimare, a libertății presei editate pe mediile tradiționale și pe noi suporti, salvagardarea, promovarea mass-mediei libere, pluraliste și independente și a întăririi capacității profesionale a jurnaliștilor și a instituțiilor de presă.

Obiective specifice ale CNR UNESCO în domeniul PROGRAME INTERDISCIPLINARE:

- Susținerea obiectivelor definite de comunitatea internațională pentru asigurarea prosperității și dezvoltării la nivel global exprimate prin „Declarația Mileniului”;
- Promovarea drepturilor omului și creșterea reactivității la probleme corespondente;
- Accentuarea rolului CNR UNESCO în promovarea și susținerea unei culturi a păcii în România;

- Promovarea condiției femeii în societate și a egalității de șanse;
- Dezvoltarea relațiilor UNESCO cu societatea civilă, sporirea numerică și calitativă a asociațiilor, centrelor și cluburilor UNESCO din România;
- Organizarea marcatii în România a aniversarilor personalităților românești la care UNESCO s-a asociat, a zilelor, anilor și deceniilor internaționale UNESCO.

NATO

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (abreviat NATO) este o alianță politico-militară stabilită în 1949, prin Tratatul Atlanticului de Nord semnat la Washington la 4 aprilie 1949. Actualmente cuprinde 28 de state din Europa și America de Nord.

Alianța s-a format din state independente, interesate în menținerea păcii și apărarea propriei independențe prin solidaritate politică și printr-o forță militară defensivă corespunzătoare, capabilă să descurajeze și, dacă ar fi necesar, să răspundă tuturor formelor probabile de agresiune îndreptată împotriva ei sau a statelor membre. Inițial, aceste state au fost: Belgia, Canada, Danemarca, Franța, Islanda, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Norvegia, Portugalia, Olanda și SUA. La 18 februarie 1952, au aderat la tratat Grecia și Turcia, iar la 6 mai 1955, RFG a devenit membră NATO.

La constituirea ei, ideea de bază a alianței, menținută timp de peste 50 de ani, era aceea a realizării unei apărări comune, credibile și eficiente. În acest sens, în articolul 5 al Tratatului se specifică: *„Părțile convin ca un atac armat împotriva uneia sau a mai multora dintre ele în Europa sau în America de Nord va fi considerat ca un atac împotriva tuturor și în consecință, dacă se va produce un asemenea atac armat, fiecare dintre ele, exercitând dreptul sau individual sau colectiv la autoapărare, recunoscut de articolul 51 al Cartei Națiunilor Unite, va da asistență Părții sau Părților atacate, prin luarea în consecință, individual și concertat cu celelalte părți, a acelor măsuri ce vor fi considerate necesare, inclusiv folosirea forței armate, pentru a restaura și a menține securitatea zonei Nord-Atlantice.”*

Această frază s-a referit la început la cazul în care URSS ar fi lansat un atac împotriva aliaților europeni ai Statelor Unite, în urma căruia SUA ar fi trebuit să trateze Uniunea Sovietică ca și cum ar fi fost atacată ea însăși. Totuși temuta invazie sovietică din Europa nu a mai venit. În schimb, fraza a fost folosită pentru prima dată în istoria tratatului la 12 septembrie 2001 drept răspuns la Atentatele din 11 septembrie 2001.

Scurt istoric și descriere

Pe fondul conferințelor și tratatelor de pace (1946-1947), al războiului civil din Grecia, în 1948 americanii au lansat Planul Marshall.

La 28 iunie 1948, la Paris, într-o declarație publică, Molotov exprima opoziția față de oferta americană.

Negocierile pentru un sistem multilateral de apărare s-au desfășurat la Bruxelles. La 17 martie 1948 se semna tratatul între Marea Britanie, Irlanda de Nord, Belgia, Franța, Luxemburg și Olanda.

Riposta sovietică la Tratatul de la Bruxelles a fost Blocada Berlinului (31 martie). În septembrie 1948, în cadrul Tratatului de la Bruxelles a fost creat un organism militar: Organizația de Apărare a Uniunii Occidentale (UEO).

Crearea unei organizații de apărare în țările libere ale Europei nu putea lăsa indiferentă America.

La 11 aprilie 1948, secretarul de stat, generalul George C. Marshall și subsecretarul Robert M. Lovett au deschis convorbiri preliminare cu senatorii Arthur H. Vandenberg și Tom Connally pe probleme de securitate în regiunea Atlanticului de Nord.

La 18 aprilie 1948, ideea unui sistem unic de apărare mutual, înglobând și depășindu-l pe cel al Tratatului de la Bruxelles, a fost public avansată de Saint – Laurent în Camera Comunelor a Canadei.

O săptămână mai târziu, Ernest Bevin comenta foarte favorabil această sugestie. Pentru a permite constituționalitatea intrării SUA în Alianță, senatorul Vandenberg va prefața, consultând Departamentul de Stat, o rezoluție care recomandă “asocierea SUA pe cale constituțională la măsurile regionale sau colective, fondată pe ajutor individual și mutual, efectiv continuu”, contribuția lor la menținerea păcii, afirmând determinarea lor de a exersa dreptul de legitimă apărare individuală sau colectivă (Art. 51 din Carta ONU) în caz de atac armat care să le afecteze securitatea națională.

Această rezoluție dată din fericita inițiativă a celor doi senatori amintiți a fost adoptată la 11 iunie 1948 de Senatul SUA.

Discuțiile preliminare între Washington și ambasadorii Canadei și puterilor Uniunii Occidentale s-au desfășurat în perioada 6 iulie - 9 septembrie 1948. Ele s-au concretizat într-un raport prezentat guvernelor și Consiliului Consultativ al Tratatului de la Bruxelles.

La 15 martie 1949, țările semnatare ale Tratatului de la Bruxelles, Canada și SUA au invitat oficial să li se alăture Danemarca, Islanda, Italia, Norvegia și Portugalia.

La 18 martie 1949, textul tratatului a fost făcut public.

La 4 aprilie 1949, în ciuda presiunilor exercitate de URSS asupra statelor participante, Tratatul Atlanticului de Nord a fost semnat, la Washington, de miniștrii de externe ai Belgiei,

Canadei, Danemarcei, Statelor Unite, Franței, Islandei, Italiei, Luxemburgului, Norvegiei, Olandei, Portugaliei și Regatului Unit. Parlamentele l-au ratificat în următoarele 5 luni.

Denumirea oficială este Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO). NATO a luat ființă la 4 aprilie 1949, prin Tratatul Atlanticului de Nord, cunoscut sub numele de Tratatul de la Washington.

Constituirea organizației s-a realizat în conformitate cu prevederile Articolului 51 al Cartei Organizațiilor Unite.

La 17 martie 1948 Benelux, Franța, și Regatul Unit au semnat Tratatul de la Bruxelles care este o percuțiune la înțelegerea NATO.

URSS și statele aliate ei au format Pactul de la Varșovia în 1955 pentru a contrabalansa NATO. Ambele organizații au fost forțe oponente în războiul rece. După căderea Cortinei de Fier în 1989, Pactul de la Varșovia s-a dezintegrat.

NATO și-a văzut primul angajament militar în Războiul din Kosovo, unde a pornit o campanie de 11 săptămâni împotriva statului Serbia și Muntenegru între 24 martie și 11 iunie 1999.

Trei foste țări comuniste, Ungaria, Republica Cehă și Polonia, s-au alăturat NATO în 1999 după ce au fost invitate, la 8 iulie 1997. La întâlnirea de vârf de la Praga (Republica Cehă) din 21 noiembrie-22 noiembrie 2002, șapte țări au fost invitate spre a începe negocierile de aderare cu alianța: Estonia, Letonia, Lituania, Slovenia, Slovacia, Bulgaria și România. Țările invitate s-au alăturat NATO în 2004. Albaniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei li s-a comunicat că nu îndeplinesc criteriile economice, politice și militare și că vor trebui să aștepte. Croația a făcut o cerere abia în 2002.

Decizia lui Charles de Gaulle de a revoca comanda militară franceză în 1966 pentru a-și dezvolta propriul program de descurajare nucleară, a necesitat relocarea Centralei NATO din Paris, Franța la Bruxelles, Belgia până la 16 octombrie 1967. În timp ce centrala politică este amplasată în Bruxelles, centrala militară și cea a Puterilor Aliate ale Europei (SHAPE) sunt localizate la sud de Bruxelles în orașul Mons.

La 13 septembrie 2001, NATO a invocat, pentru prima dată în istoria sa, un articol din carta sa prin care se înțelege că orice atac asupra unui stat-membru este considerat un atac împotriva întregii alianțe. Asta a venit ca un răspuns la Atacul terorist de la 11 septembrie 2001.

La 10 februarie 2003 NATO a înfruntat o criză serioasă deoarece Franța și Belgia au împiedicat procedura de aprobare tacită în privința momentului la care s-ar lua măsuri protective pentru Turcia în cazul unui posibil război cu Irakul. Germania nu și-a folosit dreptul de veto, însă a spus că susținea vetoul.

La 16 aprilie 2003, NATO a fost de acord să preia comanda Forței Internaționale de Asistență pentru Securitate (ISAF) în Afganistan în august același an. Decizia a venit după cererea Germaniei și Olandei, cele două națiuni care conduceau ISAF la momentul înțelegerii. Ea a fost aprobată unanim de către toți cei 19 ambasadori ai NATO.

NATO este o organizație guvernamentală, în care țările își păstrează suveranitatea și independența. Este o alianță bazată pe cooperare politică și militară între țările membre.

NATO reprezintă legătura transatlantică prin care securitatea Americii de Nord este permanent legată de securitatea Europei.

Conform Preambulului Tratatului Nord – Atlantic, membrii Alianței se angajează să salvgardeze libertatea, moștenirea comună și civilizația popoarelor lor, bazate pe principiul democrației, drepturile omului și guvernarea legii.

Emblema NATO a fost adoptată ca simbol al Alianței Nord – Atlantice de către Consiliul Atlanticului de Nord, în octombrie 1953. Cercul reprezintă unitatea și cooperarea, în timp ce roza vânturilor simbolizează direcția comună spre Pace pe care o urmează cele 19 state membre ale organizației.

Scopuri și sarcini ale Alianței

În vederea întăririi securității și stabilității spațiului euroatlantic, Alianța este pregătită să contribuie, de la caz la caz și prin consens, la prevenirea eficientă a conflictelor, la angajarea activă în managementul crizelor, inclusiv în operații de răspuns la crize, să promoveze pe scară largă parteneriatul, cooperarea și dialogul cu alte țări din spațiul euroatlantic, în scopul creșterii transparenței, încrederii reciproce și a capacității de acțiune comune cu Alianța.

Sarcinile fundamentale de securitate vizează:

- asigurarea unui mediu de securitate euroatlantic stabil, bazat pe instituții democratice;
- soluționarea pașnică a diferendelor;
- servirea ca forum de consultări între aliați pe orice problemă care ar afecta interesele lor vitale;
- descurajarea și apărarea împotriva oricărei amenințări de agresiune la adresa oricărui stat membru NATO.

Țelul colectiv al NATO este de a edifica o arhitectură de securitate europeană pentru care contribuțiile Alianței la securitatea și stabilitatea spațiului euroatlantic și a celorlalte organizații internaționale sunt complementare și se consolidează reciproc, atât prin adâncirea relațiilor între țările euroatlantice cât și prin gestionarea crizelor.

Alianța încearcă să întărească securitatea și stabilitatea euroatlantică prin:

- păstrarea legăturii transatlantice;
- menținerea unor capabilități militare eficace și suficiente pentru descurajare și apărare, pentru mdeplinirea întregului spectru de misiuni ale NATO;
- dezvoltarea Identității Europene de Securitate și Apărare în cadrul Alianței, o capacitate completă pentru gestionarea cu succes a crizelor;
- continuarea procesului de deschidere față de noi membri;
- urmărirea constantă a relațiilor de parteneriat, cooperare și dialog cu celelalte țări ca parte a abordării problemelor de securitate euro – atlantică prin cooperare, inclusiv în domeniul controlului armamentelor și dezarmării.

Articolul 5 reprezintă esența apărării colective a Alianței care prevede asigurarea de garanții de securitate pentru aliați: „Părțile convin că un atac armat împotriva uneia sau mai multora dintre ele, în Europa sau în America de Nord, va fi considerat un atac împotriva tuturor și, în consecință, sunt de acord ca, dacă are loc un asemenea atac armat, fiecare dintre ele, în exercitarea dreptului la autoapărare individuală sau colectivă recunoscut prin Art. 51 din Carta Națiunilor Unite, va sprijini Partea sau Părțile atacate prin efectuarea imediată, individual sau de comun acord cu celelalte Părți, a oricărei acțiuni pe care o consideră necesară, inclusiv folosirea forței armate, pentru restabilirea și menținerea securității zonei nord – atlantice”.

Dând dovadă de flexibilitate și mobilitate, Alianța s-a adaptat la schimbările politice survenite în mediul internațional și s-a afirmat ca principal factor în realizarea condițiilor de edificare a noii arhitecturi de stabilitate și securitate în Europa.

Structura NATO

Cartierul General al NATO se află la [Bruxelles, Belgia](#). Un nou sediu pentru Cartierul General este în construcție începând cu anul 2010, iar finalizarea lui este prevăzută în anul 2015.

Consiliul NATO

Consiliul NATO sau **Consiliul Atlanticului de Nord**(CAN/NAC) este instanța superioară a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord. Acesta se poate întruni la nivelul Reprezentanților Permanenți sau poate fi constituit din Miniștrii de Stat, ai Apărării ori din Primii-miniștri ai statelor membre. Consiliul are aceeași autoritate indiferent de nivelul de reprezentare al componentelor și se întrunește de două ori pe săptămână, astfel: în fiecare marți pentru discuții informale, și în fiecare miercuri pentru ședințe ce vizează decizii.

Adunarea Parlamentară a NATO

Adunarea Parlamentară a NATO (NATO Parliamentary Assembly, NATO PA / Assemblée parlementaire de l'OTAN, AP OTAN) a fost înființată în anul 1955 sub denumirea de *North Atlantic Assembly* (Adunarea Atlanticului de Nord) este un organism consultativ interparlamentar format din membri ai parlamentelor naționale ale statelor membre, numărul reprezentanților naționali fiind proporțional cu numărul populației statelor membre și reprezintă distribuția politică a parlamentelor naționale. Președintele în funcție al AP NATO este Karl A. Lamers.

Structuri militare

Unitățile și formațiunile militare ale NATO constituie organismul operațional al NATO.

Aderarea României la NATO

România a solicitat formal aderarea la NATO în 1993. Un an mai târziu, România a fost primul stat care răspunde invitației lansate de NATO de a participa la Parteneriatul pentru Pace, program destinat cooperării euro-atlantice în materie de securitate, cu rol major în procesul de includere a noi membri în NATO.

În aprilie 1999, NATO a lansat Planul de acțiune în vederea admiterii de noi membri (Membership Action Plan - MAP). În cadrul acestui mecanism, România și-a elaborat propriul Plan național anual de pregătire pentru aderare (PNA), care stabilește obiective, măsuri și termene de realizare în vederea orientării, susținerii și evaluării eforturilor făcute în pregătirea pentru aderarea la Alianță.

La Summit-ul NATO de la Praga (21-22 noiembrie 2002), pe baza evaluării progreselor înregistrate de statele candidate, șefii de state și de guverne ai țărilor membre ale NATO au decis invitarea României, alături de alte șase state – Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Slovacia, Slovenia, să înceapă convorbirile de aderare la Alianța Nord-Atlantică.

Ambasadorii statelor membre NATO au semnat Protocoalele de aderare la NATO pentru România și celelalte șase state invitate să adere, în cadrul unei ceremonii desfășurate la Bruxelles la 26 martie 2003. După semnarea Protocoalelor, pentru acomodarea cu modul de lucru al NATO, statele invitate au fost implicate treptat în activitățile Alianței, prin participarea, ca observatori, la lucrările majorității structurilor aliate.

La 29 martie 2004, România a aderat la NATO.

Consiliul de Cooperare Nord-Atlantic

Consiliul de Cooperare Nord-Atlantic supraveghează viitoarea dezvoltare a parteneriatului dintre NATO și Europa Centrală și de Est în urmă Declarației de Pace și Cooperare de la Roma din 1991. Întâlnirea inaugurală a avut loc pe 20 decembrie 1991 după desființarea URSS.

Are ca rol de a facilita cooperarea în problemele de securitate între statele participante și de a supraveghea procesul de dezvoltare a unor legături strânse instituționale și neprotocolare între acestea.

Implementarea s-a realizat pe baza unor planuri de lucru, inițial stabilite anual, însă începând din 1995, acestea au cuprins perioade de câte doi ani.

Consiliul pentru Parteneriat Euro-Atlantic a dus procesul mai departe, fiind un plan de acțiune ca bază a viitoarei sale strategii de lucru. În 1991, au participat statele membre NATO și nouă state post-sovietice din Europa Centrală și de Est. În martie 1992, cele 11 state aflate pe teritoriul fostei URSS, formează Comunitatea Statelor Independente. În 1992 apar Georgia și Albania (care în 2009 adera la NATO). Până în 1997, Consiliul de Cooperare Nord-Atlantic a

fost înlocuit de Consiliul pentru Parteneriat Euro-Atlantic, iar numărul statelor partenere de cooperare s-a extins la 22.

Au apărut probleme regionale care au luat amploare în Moldova sau Georgia, izbucnind violente odată cu escaladarea tensiunilor, precum și în interstatele fostei Iugoslavii care puteau compromite realizarea unui nou mediu de securitate europeană.

În 1992 este emis Documentul de la Helsinki despre "Provocările Schimbării", fiind noi inițiative în crearea forumului Conferință pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE) pentru securitate și cooperare și pentru activități de menținere a păcii, un sprijin necondiționat avându-l Consiliul Nord-Atlantic și Consiliul de Cooperare Nord-Atlantic.

Parteneriatul pentru Pace

În 1994 are loc întâlnirea la nivel înalt a Consiliului Nord-Atlantic la Bruxelles. Are ca scop întărirea stabilității și securității în Europa. Invitația este lansată tuturor statelor participante la Consiliul de Cooperare Nord-Atlantic-NACC și altor state prezente la Conferință pentru Securitate și Cooperare în Europa. Sunt elaborate programe individuale de parteneriat prin care fiecare partener își asumă activitățile elaborate în comun. Toți membrii PfP sunt membri ai Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic și asigură cadrul general al cooperării NATO și statele partenere. Programul cuprinde cooperarea în probleme de apărare, creșterea stabilității, diminuarea amenințărilor la adresa păcii și relații de securitate de cooperare practică și angajamentul față de principiile democratice. Documentul cadru al PfP a fost emis de șefii de stat și de guvern odată cu Documentul Invitație, incluzând sarcini specifice pentru fiecare participant și presupunând participarea activă la PfP. Orice țară care dorea să se alăture PfP trebuia să semneze Documentul Cadru.

Obiectivele erau:

- transparența privind activitățile militare și intensificarea consultării și cooperării
- menținerea capacității și disponibilității de a contribui la operațiunile întreprinse sub autoritatea ONU sau responsabilitatea OSCE
- Relații militare cooperante cu NATO.

Documentul de Prezentare a fost trimis de parteneri la NATO. Indică etapele pe care le va urma pentru a îndeplini obiectivele, resursele militare pe care le are la dispoziție în scopurile parteneriatului și domeniile specifice de cooperare pe care dorește să le urmeze alături de NATO. Programul Individului de Parteneriat a fost elaborat în comun pe baza declarațiilor făcute în Documentul de Prezentare și a propunerilor suplimentare din partea NATO și a fiecărei țări partenere. Celulă de Coordonare a Parteneriatului este o structură PfP unică, având sediu la Mons unde se află și SHAPE și având ca sarcină coordonarea și planificarea activităților militare reunite în cadrul PfP. Procesul de Analiză și Planificare a Parteneriatului a fost creat pentru intensificarea legăturilor dintre NATO și statele partenere și a introdus o gamă largă de propuneri și activități militare și participarea la cursurile Colegiului de Apărare al NATO de la Roma, Școli NATO-Shape și Oberammergau. Țările PfP sunt invitate să desemneze candidați pentru posturile din cadrul structurilor.

În cadrul Summit-ului de la Washington de la 1999:

- sunt stabilite planuri pentru un Parteneriat extins și operativ care să ofere instrumente pentru sprijinirea rolului Alianței în menținerea securității euro-atlantice
- crește rolul partenerilor în planificare și procesul de decizie
- stabilește gestionarea crizelor
- parteneriatul contribuie la eficiență altor două inițiative

Inițiativa Capacităților de Apărare cuprinde:

- planul de acțiune pentru aderare
- Sunt clasificate după gradul de implicare:
- națiuni cu potențial contribuabile
- națiuni recunoscute că fiind potențial contribuabile
- națiuni contribuabile
- Întărește rolul Parteneriatului ca element permanent de consolidare a securității. A marcat o nouă etapă în dezvoltarea Parteneriatului și a EAPC având ca potențial gestionarea crizelor și prevenirea conflictelor.

Rolul Parteneriatului:

- contribuții aduse la operațiunile militare
- prevenirea conflictelor și în gestionarea crizelor

Parteneriatul și-a folosit mecanismele în Kosovo, Albania și în Macedonia. Inițiativa NATO pentru Europa de S-E a fost creată pentru dezvoltarea cooperării regionale din Europa de S-E și aplică metodă practică. Cooperarea între aliați și parteneri are două principii:

- oportunitățile pentru consultanță politică și cooperare practică sunt oferite tuturor aliaților și partenerilor în mod egal
- mecanismele pentru auto-diferențiere-partenerii au posibilitatea de a decide individual nivelul și domeniile de cooperare cu Alianța, ducând activități axate pe probleme economice, de apărare, științifice, de protejare a mediului, de cooperare pentru menținerea păcii.

Activitatea se bazează pe un plan de acțiune pe 2 ani, se axează pe consultări și cooperare în problemele legate de securitate și politică, jucând un rol important ca for consultativ în cadrul războiului din Kosovo și susținând seminarii în Georgia, Lituania, Slovacia, Bulgaria și Uzbekistan. Centrul Euro-Atlantic de Coordonare a Măsurilor împotriva Dezastrelor a fost creat în 1998 destinat crizei refugiaților din Kosovo și ajutorului umanitar în Ucraina.

Relatia NATO – U.E.

La întâlnirea de la Helsinki a Consiliului Uniunii Europene, din decembrie 1999, având "obiectivul global" al statelor membre UE, referitor la capacitățile lor militare destinate operațiunilor de rezolvare a crizelor, a avut scopul de a permite UE să desfășoare, până în anul 2003, și să susțină, minim un an, forțe militare de până la 60000 de soldați, care să efectueze întreaga gamă de așa-numite "activități Petersburg", stabilite prin Tratatul de la Amsterdam, din 1997. Acestea constau în

- sarcini umanitare și de salvare;

- sarcini de menținere a păcii;
- sarcini ale forțelor combatante în rezolvarea crizelor, inclusiv, de menținere a păcii.

Rolul acestora ar fi acela de a efectua operațiunile militare sub conducerea UE, ca răspuns la crizele internaționale, în circumstanțe în care NATO, în întregul său, nu este angajată din punct de vedere militar.

Hotărârea UE este de a sprijini NATO pentru o politică europeană comună de securitate și apărare. Astfel procesul:

- va elimina suprapunerea, inutilă, peste structurile NATO și nu presupune crearea unei armate europene;
- va duce la crearea de structuri politice și militare permanente: un Comitet politic și de securitate, un Comitet militar și un Stat Major militar;
- va duce la încheierea de acorduri de cooperare, transparență și consultări complete cu NATO → dialogul, cooperarea și consultările necesare cu membrii europeni ai NATO, care nu sunt membri ai UE

Dialogul NATO – UE:

Întâlnirile Consiliului Europei de la Nisa și cea a Consiliului Nord-Atlantic de la Bruxelles, din decembrie 2000 până în prezent, au înregistrat progrese în acest sens, existând un parteneriat real între NATO și UE în rezolvarea situațiilor de criză, consultări și relații de cooperare în probleme de interes comun, referitoare la securitate, apărare și rezolvarea crizelor, astfel încât crizele să fie înfruntate cu cea mai adecvată ripostă militară și cu asigurarea unei gestionari eficiente. Au loc cel puțin trei întâlniri la nivel de ambasadori și o întâlnire la nivel ministerial la fiecare șase luni. Astfel, acum au loc ședințe regulate ale Comitetului poliție și de securitate al UE și Consiliului Nord-Atlantic, iar cele două organizații parcurg rapid drumul de la teoria ESDI/ESDP la consultări și cooperare, pe probleme concrete și specifice, cum ar fi situația din vestul Balcanilor.

De la mijlocul anului 2000, grupuri de lucru ad hoc NATO-UE au susținut întâlniri pentru a discuta: probleme legate de securitate (de exemplu, proceduri de schimb de informații clasificate, inclusiv secrete); modalități de acces al UE la activele și capacitățile Alianței; obiective legate de capacități (inclusiv probleme referitoare la sistemul Alianței de planificare a apărării); acorduri permanente de consultări.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Scurt Istoric

Ideea de Europa, care desemnează un spațiu geografic, politic și spiritual specific, datează de câteva milenii. Construcția europeană = procesul conștient de formare a unității economice, politice și instituționale a acestui spațiu = au o vechime de doar câteva decenii, declanșându-se efectiv în contextul bipolarității mondiale, instaurate după al Doilea Război Mondial, în care Europa își putea salva locul, rolul, identitatea și puterea doar prin transpunerea în practica a premizelor unității sale.

Prin multe aspecte, 1945 poate fi numit “anul zero” al Europei. Aceasta tristă constatare este valabilă și pentru că Europa a pierdut 35 de milioane de oameni, din 50 de milioane de victime care, spre deosebire de Primul Război au fost în majoritate civili – 25 de milioane (inclusiv sovietici). La aceste cifre se cer adăugate milioane de răniți, orfani, văduve. În 1945, 30 de milioane de europeni erau în căutarea unui pământ de azil.

De-a lungul secolelor, Europa a fost scena unor războaie frecvente și nimicitoare. Între 1870 și 1945, Franța și Germania s-au ciocnit în trei conflicte care au provocat mari pierderi omenești. Mai mulți lideri europeni au dobândit atunci convingerea că singurul mod de a garanta o pace durabilă pentru țările lor era uniunea economică și politică.

În 1950, Robert Schuman a propus (într-un discurs inspirat de Jean Monnet) integrarea industriei cărbunelui și oțelului din Europa de Vest. Din acest proiect s-a născut în 1951 Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO), formată din șase membri: RFG, Belgia, Franța, Italia, Luxemburg și Olanda. Puterea de decizie în privința industriei cărbunelui și oțelului din aceste țări a fost transferată unei instituții independente, supranaționale. Aceasta a fost numită “Înalta Autoritate”, iar primul său președinte a fost Jean Monnet.

La 28 aprilie 1951, șase state europene semnav, la Paris, Tratatul prin care se puneau bazele primei Comunități europene (CECO).

Crearea CECO a fost un asemenea succes încât, după câțiva ani, s-a făcut pasul următor pe calea integrării altor sectoare economice. În 1957, cele șase state au semnat Tratatul de la Roma, care institua Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEa sau Euratom) și Comunitatea Economică Europeană (CEE) – statele membre au decis desființarea barierelor comerciale și formarea “Pieței Comune”.

În 1967, instituțiile celor trei Comunități europene au fuzionat și, din acel moment, există o singură Comisie Europeană, un singur Consiliu de miniștri, un singur Parlament European.

Începând din 1979, membrii Parlamentului European nu mai sunt desemnați de parlamentele naționale, ci sînt aleși prin vot universal direct, de cetățenii statelor membre, din cinci în cinci ani.

Tratatul de la Maastricht din 1992 a introdus noi forme de cooperare între guvernele statelor membre, în domeniile apărării sau „justiției și afacerilor interne”. Integrând în sistemul comunitar ceea ce era pînă atunci o cooperare interguvernamentală, Tratatul de la Maastricht a dat naștere Uniunii Europene (UE).

Uniunea Europeană este rezultatul unui proces de cooperare și integrare care a început în anul 1951, între 6 țări europene (Belgia, Germania, Franța, Italia, Luxemburg și Olanda). După cincizeci de ani și cinci valuri de aderare (1973: Danemarca, Irlanda și Regatul Unit; 1981: Grecia; 1986: Spania și Portugalia; 1995: Austria, Finlanda și Suedia; 2004: Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia și Ungaria), Uniunea Europeană are

astăzi, după cel de-al șaselea proces de aderare care a însemnat aderarea României și Bulgariei (2007), 27 de state membre.

La 29 octombrie 2004, tratatul stabilind o **Constituție pentru Europa**, a fost adoptat de statele membre, la Roma. Pentru a intra în vigoare, textul tratatului trebuia ratificat de toate statele europene. Ca urmare a unor referendumuri negative, desfășurate în anul 2005 în Franța și Olanda, Uniunea Europeană a lansat o perioadă de reflecție cu privire la viitorul Europei.

Conducătorii europeni au ajuns la un compromis și s-au pus de acord cu privire la direcțiile mari ale unui nou tratat, pentru a-l înlocui pe cel din 2004. O conferință interguvernamentală a redactat în iulie 2007 un nou proiect de tratat de reformă a Uniunii Europene. Acesta a fost semnat în decembrie 2007, de 27 de șefi de state și poartă numele de **Tratatul de la Lisabona**¹.

Intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona a avut loc la 1 decembrie 2009, după ratificarea de către toate statele membre și a încheiat astfel, mai mulți ani de negocieri pe tema aspectelor instituționale².

Tratatul de la Lisabona are următoarele obiective: să facă o Europă mai democratică și mai transparentă, în care Parlamentului European și cele naționale se bucură de un rol consolidat; o Europă mai eficientă, cu metode de lucru și reguli simplificate, cu instituții eficiente și moderne; să dezvolte o Europă a drepturilor, valorilor, libertății, solidarității și siguranței, care promovează valorile Uniunii și introduce Carta Drepturilor fundamentale în dreptul primar european³.

Tratatul de la Lisabona confirmă cele trei principii care stau la baza guvernanței democratice în Europa:

- *Egalitatea democratică* – cetățenii trebuie să se bucure de atenție egală din partea instituțiilor europene;
- *Democrația reprezentativă* – acordarea unui rol mai important Parlamentului European și o mai mare implicare a parlamentelor naționale;
- *Democrația participativă* – noi mecanisme de interacțiune între cetățeni și instituții, printre care se numără, de exemplu, inițiativa cetățenilor.

În continuare, vom face o analiză succintă a principalelor instituții ale Uniunii Europene, consacrate prin Tratatul de la Lisabona:

➤ **Comisia Europeană**

Comisia Europeană este una dintre principalele instituții ale Uniunii Europene. Reprezintă și susține interesele Uniunii în ansamblul său. Propune acte legislative și gestionează punerea în aplicare a politicilor europene și modul în care sunt cheltuite fondurile UE.

¹ Numele oficial este *Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene*.

² România este stat semnatar al Actului Final al Conferinței Interguvernamentale, iar la data de 11 martie 2008, în urma votului desfășurat în Parlament, a ratificat Tratatul de la Lisabona.

³ T. Guillobez, *L'Europe Droit européen*, Ed. Foucher, 2008, p. 15.

Este organizată ca un cabinet cu 28 de comisari, câte unul din fiecare stat membru. Fiecărui comisar îi este atribuită de către președinte responsabilitatea pentru unul sau mai multe domenii de acțiune.

Președintele actual al Comisiei Europene este Jean-Claude Juncker, iar înainte de alegerile din luna iunie a acestui an, președinte a fost Jose Manuel Barroso.

➤ **Consiliul European**

Consiliul European are un dublu rol – stabilirea priorităților și direcției politice generale a UE și abordarea problemelor complexe sau sensibile care nu pot fi rezolvate prin cooperare interguvernamentală la un alt nivel.

Deși poate influența stabilirea agendei politice a UE, nu are puterea de a adopta acte legislative, *așa cum are Consiliul UE*.

➤ **Consiliul Uniunii Europene**

Cunoscut și sub denumirea informală de Consiliul UE, reprezintă forul în care se reunesc miniștrii din statele membre pentru a adopta acte legislative și pentru a coordona politicile europene.

Rolul său este de a: adopta legislația europeană; coordona politicile economice generale ale statelor membre; de a semna acorduri între UE și alte țări; de a aproba bugetul anual al UE; de a elabora politica externă și de apărare a UE; de a coordona cooperarea dintre instanțele judecătorești și forțele de poliție din țările membre.

➤ **Curtea de Justiție**

Ramura judiciară a UE, formal numită „Curtea de Justiție a Uniunii Europene”, cuprinde trei instanțe: Curtea de Justiție, Curtea Generală și Tribunalul Funcției Publice al Uniunii Europene. Împreună interpretează și aplică tratatele și legislația Uniunii Europene.

Curtea de Justiție se ocupă în principal cu cauzele din partea statelor membre și instituțiilor Uniunii. Curtea Generală se ocupă în principal de cauzele depuse de cetățeni sau companii direct curții europene iar Tribunalul Funcției Publice al Uniunii Europene are atribuții în disputele dintre Uniunea Europeană și serviciul civil european.

➤ **Banca Centrală Europeană (BCE)**

Cu sediul la Frankfurt, în Germania, Banca Centrală Europeană administrează moneda unică europeană, euro și asigură stabilitatea prețurilor în UE.

De asemenea, răspunde de definirea și punerea în aplicare a politicii economice și monetare a UE.

Scopul BCE este: să mențină stabilitatea prețurilor (adică să țină inflația sub control), mai ales în țările care utilizează euro; să mențină stabilitatea sistemului financiar, asigurându-se că piețele și instituțiile sunt supravegheate corespunzător.

BCE colaborează cu băncile centrale din toate cele 28 de state membre. Împreună, formează Sistemul European al Băncilor Centrale.

➤ **Zona Euro**

Zona Euro este compusă în prezent din 18 state. O monedă unică oferă mai multe avantaje, printre care eliminarea fluctuației ratelor de schimb și a comisioanelor de schimb valutar. Întreprinderile pot desfășura mai ușor operațiunile comerciale transfrontaliere, economia devine mai stabilă, se dezvoltă mai ușor, iar consumatorii se bucură de o ofertă mai largă. O monedă comună îi încurajează pe consumatori să călătorească și să facă cumpărături în alte țări. La nivel global se conferă o mai mare influență monetară a Uniunii Europene.

➤ **Parlamentul European**

Parlamentul European (abreviat Europarl sau PE) este o instituție legislativă a [Uniunii Europene](#) (UE) aleasă prin scrutin direct odată la cinci ani. Membrii Parlamentului European sunt reprezentanții popoarelor Uniunii.

Parlamentul este una dintre principalele instituții europene cu puteri legislative, alături de Consiliul Uniunii Europene („Consiliul”).

Parlamentul are *trei roluri esențiale*: dezbate și adoptă legislația UE, împreună cu Consiliul; monitorizează alte instituții europene, în special Comisia, pentru a se asigura că acestea funcționează în mod democratic; dezbate și adoptă bugetul UE, alături de Consiliu.

Analizând procesul de evoluție a Uniunii Europene, constatăm că există mai multe elemente, care ne arată că nu poate fi considerată un stat.

În primul rând avem în vedere fundamentul său juridic. Deși s-a încercat în 2004, în prezent Uniunea Europeană nu are încă o Constituție, ca în cazul altor state, ci tratate care, de fapt, sunt acte de drept internațional. Pe de altă parte, statele membre n-au pierdut capacitatea lor de a acționa. Ca urmare, în prezent, tratatul se revizuieste cu unanimitate. Dacă Uniunea ar fi fost un stat, majoritatea ar fi fost suficientă, ca să impună membrilor minoritari, anumite decizii. Un alt argument constă în faptul că o cetățenie europeană există, dar nu înlocuiește cetățenia națională.

Pe de altă parte, Uniunea Europeană nu are competență generală, adică nu are puterea de a repartiza competențele între ea și statele membre; această departajare este prevăzută prin tratatele adoptate în unanimitate de statele membre. Cu toate acestea, în timp, s-au realizat transferuri de competență din ce în ce mai importante. În trecut, unele competențe erau bine delimitate prin

tratate, cum ar fi gestiunea cărbunelui, a oțelului și a energiei atomice. În prezent, Uniunea Europeană și-a lărgit „competența asupra unor domenii mai largi și mai importante, cum ar fi energia, economia (piața unică, transporturi, libera circulație a lucrătorilor), moneda, politicile de apărare și de securitate comună, vizele etc. Aceasta ar lăsa să se înțeleagă că ea se înscrie într-o perspectivă de formare a unui stat”, așa cum arăta Thomas Guillobez⁴.

Ideea mai sus-menționată, rezultă și dintr-o serie de direcții, cuprinse în Tratatul de la Lisabona.

Astfel, printre **principalele direcții**⁵ cuprinse în Tratatul de la Lisabona, menționăm:

a) Tratatul de la Lisabona nu schimbă fundamental structura instituțională a Uniunii, care se va baza, în continuare, pe triumghiul Parlament, Consiliu, Comisie. Cu toate acestea, Tratatul introduce câteva elemente noi menite să amelioreze eficiența, coerența și transparența instituțiilor, astfel încât acestea să poată răspunde mai bine exigențelor cetățenilor europeni.

Numărul instituțiilor Uniunii Europene se ridică acum la șapte: *Parlamentul European, Consiliul European, Consiliul UE, Comisia Europeană, Curtea Europeană de Justiție, Banca Centrală Europeană și Curtea de Conturi Europeană.*

Competența de examinare și amendare a legislației este divizată între *Parlamentul European* și *Consiliul Uniunii Europene*, pe când atribuțiile executive sunt în sarcina *Comisiei Europene* și a *Consiliului European* (care nu trebuie confundat cu Consiliul Uniunii Europene sau cu Consiliul Europei).

Politica monetară a zonei euro este coordonată de *Banca Centrală Europeană.*

Interpretarea și aplicarea legislației europene și a tratatelor este asigurată de *Curtea de Justiție a Uniunii Europene.*

Exista de asemenea un număr de organisme auxiliare care operează în anumite domenii.

b) Competențe sporite pentru Parlamentul European. Parlamentul European, ai cărui membri sunt aleși prin vot universal direct o dată la cinci ani, îi reprezintă pe cetățenii statelor membre. Odată cu adoptarea fiecărui tratat, Parlamentului i-au fost atribuite noi prerogative. Tratatul de la Lisabona nu face excepție de la regulă, conferindu-i mai multe competențe în materie de legiferare, buget și acorduri internaționale.

Legiferare – „procedura de co-decizie” (redenumită „procedură legislativă ordinară”) este extinsă la mai multe domenii. Concret, aceasta înseamnă că Parlamentul va dobândi un real statut de putere legislativă, în aceeași măsură ca și Consiliul, în cazul anumitor domenii în care nu a fost implicat până în prezent sau în care a fost doar consultat. Imigrația legală, cooperarea judiciară în materie penală (Eurojust, prevenirea infracțiunilor, armonizarea standardelor pentru închisori, a infracțiunilor și sancțiunilor), cooperarea polițienească (Europol) și alte câteva dispoziții care țin de

⁴ T. Guillobez, *L'Europe Droit européen*, Ed. Foucher, 2008, p. 20.

⁵ Textul integral al Tratatului de la Lisabona se poate consulta la următoarea adresă de internet: http://europa.eu/lisbon_treaty/index_ro.html.

politica comercială sau de agricultură sunt doar câteva exemple în acest sens. În acest fel, Parlamentul European joacă un rol important în aproape toate dosarele legislative.

Buget – Tratatul de la Lisabona consacră practica bine stabilită a cadrului financiar multianual, pentru care este necesară aprobarea Parlamentului. În același timp, Tratatul prevede că Parlamentul și Consiliul vor stabili împreună toate cheltuielile, fiind eliminată distincția care se făcea anterior între așa-numitele cheltuieli „obligatorii” (de exemplu, ajutoarele agricole directe) și cheltuielile „neobligatorii”. Această inovație echilibrează rolul celor două instituții în aprobarea bugetului Uniunii.

Acorduri internaționale – Tratatul de la Lisabona prevede că Parlamentul European trebuie să-și dea avizul conform asupra tuturor acordurilor internaționale în domenii cărora li se aplică procedura legislativă ordinară.

c) Consiliul European, care are misiunea de a impulsiona elaborarea politicilor, devine, la rândul său, o instituție UE, fără a primi însă noi atribuții. Este creat totuși un nou post, cel de **președinte „permanent”**. Acesta este ales de Consiliul European pentru un mandat de doi ani și jumătate și are rolul de a asigura pregătirea și continuitatea lucrărilor Consiliului și de a găsi soluții care să conducă la obținerea consensului între statele membre. Președintele Consiliului European nu poate ocupa alte funcții la nivel național.

d) Consiliul Uniunii Europene. Consiliul reprezintă guvernele statelor membre. Rolul său rămâne în mare măsură neschimbat. Consiliul continuă să împartă prerogativele legislative și bugetare cu Parlamentul și își menține rolul central în materie de politică externă și de securitate comună (PESC) și de coordonare a politicilor economice.

Schimbarea esențială adusă de Tratatul de la Lisabona se referă la procesul decizional. În primul rând, deciziile Consiliului se iau acum prin vot cu majoritate calificată, cu excepția cazurilor în care tratatele prevăd o altă procedură, cum ar fi votul în unanimitate. În practică, aceasta înseamnă că votul cu majoritate calificată a fost extins la numeroase domenii de acțiune (de exemplu, imigrație și cultură).

În 2014, s-a introdus **o nouă metodă de votare**: votul cu dublă majoritate. Astfel, propunerile legislative sunt aprobate de către Consiliu printr-un vot exprimând nu doar majoritatea statelor membre ale UE (55%), ci și pe cea a populației UE (65%). Acest tip de vot reflecta dubla legitimitate a UE – o uniune a popoarelor și a națiunilor, în același timp – și va conduce la consolidarea transparenței și a eficienței legiferării. El va fi completat de un mecanism nou, similar „compromisului de la Ioannina”, care ar permite unui număr mic de state membre (apropiate de minoritatea de blocare) să-și manifeste opoziția față de o decizie. Într-o asemenea situație, Consiliul va trebui să facă tot ce-i stă în putință pentru a obține, într-un interval de timp rezonabil, o soluție satisfăcătoare pentru ambele părți.

e) Comisia Europeană. Principala responsabilitate a Comisiei Europene este aceea de a promova interesul public european. Tratatul oferă fiecărui stat membru posibilitatea de a avea un

reprezentant în cadrul Comisiei, în timp ce, potrivit tratatelor de până acum, numărul comisarilor ar fi trebuit să fie redus pentru a deveni mai mic decât cel al statelor membre.

O altă schimbare importantă constă în faptul că este prevăzută o legătură directă între rezultatele alegerilor pentru Parlamentul European și alegerea candidatului la președinția Comisiei.

Rolul președintelui Comisiei este consolidat, acesta având autoritatea de a demite comisarii europeni.

f) Este înființată funcția de **ministru de externe al Uniunii**, cu numele oficial de „**Înalt Reprezentant al Uniunii pentru politica comună externă și de securitate**”. Funcția nu se va substitui, însă miniștrilor de externe, deoarece orice politică în acest domeniu, implementată la nivel european, va trebui agreată în unanimitate de toate statele membre.

g) Prin intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Comunitatea Europeană încetează să existe. *Acquis-ul* Comunității este preluat în întregime de **Uniunea Europeană**, care dispune în același timp de **personalitate juridică**. În art. 46A se precizează sec, că „Uniunea are personalitate juridică.” În schimb, în Declarația cu privire la personalitatea juridică a Uniunii Europene (Declarația 24) se încearcă stabilirea unor limite în ceea ce privește autoritatea Uniunii Europene: „Conferința confirmă că faptul că Uniunea Europeană are personalitate juridică nu o va autoriza în niciun fel să legisneze sau să acționeze în afara competențelor care îi sunt conferite de către statele membre prin tratate.” Rezultă de aici că scopul înființării Uniunii Europene și rolul actual al acesteia reprezintă esența care da forma capacității sale juridice, acțiunile Uniunii trebuie să se înscrie în limitele scopurilor și nevoilor ei de funcționare care au ca finalitate realizarea obiectivelor.

h) Numărul de comisari. Din 2014, comisarii au rămas două treimi din numărul de state membre, cu o regulă de rotație corespunzătoare.

i) Sistemul de vot este simplificat, în cadrul Consiliului Uniunii Europene, în sensul că o decizie trece dacă 55% din statele membre (15 din 27) sunt în favoarea ei sau dacă statele care votează pentru, formează 65% din populația UE. Noul tratat va prevedea o președinție compusă din trei state care vor prezida împreună reuniunile miniștrilor din Consiliu.

j) Redistribuirea locurilor din Parlamentul European conform unei formule proporționale. Niciunul dintre Statele Membre nu va putea avea mai mult de 96 locuri sau mai puțin de șase. Numărul maxim de deputați europeni va fi de 750.

k) Noul tratat UE acorda **Parlamentelor naționale un rol mai mare în luare deciziilor europene**. În acest sens, cea mai semnificativă noutate se referă la *controlul respectării principiului subsidiarității*. Potrivit acestui principiu, exceptând domeniile care țin exclusiv de competențele sale, Uniunea nu acționează decât în cazul în care intervenția sa este mai eficientă

decât o acțiune întreprinsă la nivel național. Orice parlament național are dreptul să-și susțină argumentele potrivit cărora o propunere nu este conformă cu acest principiu. În acest caz, potrivit Tratatului de la Lisabona, se poate declanșa o procedură în doi timpi:

- dacă o treime din parlamentele naționale consideră că o propunere nu este conformă cu principiul subsidiarității, Comisia va trebui să își reanalizeze propunerea, având posibilitatea de a o menține, de a o modifica sau de a o retrage;
- dacă majoritatea parlamentelor naționale împărtășesc aceste preocupări, iar Comisia decide, totuși, să își mențină propunerea, aceasta va trebui să își susțină motivațiile, iar Parlamentul European și Consiliul vor avea sarcina de a decide asupra continuării sau întreruperii procedurii legislative.

l) Relația dintre Uniunea Europeană și statele membre. Pentru fiecare domeniu de activitate, Tratatul de la Lisabona precizează dacă dreptul de a acționa revine Uniunii sau statelor membre, răspunzând, astfel, la o întrebare formulată de un mare număr de cetățeni, și anume „Cine și ce face în Uniunea Europeană?”. În acest sens, Tratatul introduce o clasificare generală a **competențelor**, în trei categorii:

- **Competențele exclusive** – doar Uniunea are puterea de a legifera în domenii, precum uniunea vamală, politica comercială comună sau concurența;

- **Acțiunile de sprijin, de coordonare sau de completare** – în domenii precum cultura, educația sau industria, intervenția Uniunii se limitează la susținerea acțiunilor întreprinse de statele membre (de exemplu, prin intermediul ajutoarelor financiare);

- **Competențele partajate** – în alte domenii, precum protecția mediului, transporturile și protecția consumatorilor, distribuirea puterii de legiferare între Uniunea Europeană și statele membre se face respectând principiul subsidiarității.

Odată ce s-au alăturat Uniunii Europene, statele membre pot decide singure dacă doresc sau nu să rămână în cadrul acesteia. Tratatul de la Lisabona introduce o clauză de retragere voluntară, admitând astfel că statele membre au în orice moment posibilitatea de a se retrage din Uniune.

m) Tratatul de la Lisabona face referire la **Carta europeană a drepturilor fundamentale**, aceasta devenind într-o anumită măsură **obligatorie** pentru toate statele membre. Există și aici prevederi care asigură faptul că legislațiile naționale nu vor fi contrazise de Carta drepturilor fundamentale.

Simbolurile Uniunii Europene sunt:

- **Drapelul european.** Cele 12 stele dispuse în cerc simbolizează idealurile de unitate, solidaritate și armonie între popoarele Europei. Drapelul european este nu doar simbolul UE, ci și al unității și identității Europei într-un sens mai larg. Cele 12 stele dispuse în cerc simbolizează și idealurile de unitate, solidaritate și armonie între popoarele europene. Numărul stelelor nu are legătură cu numărul statelor membre. Cifra “12” simbolizează în mod tradițional perfecțiunea,

plenitudinea și unitatea. Astfel drapelul rămâne neschimbat indiferent de lărgirile Uniunii Europene.

- *Imnul european*. Melodia aleasă ca simbol al Uniunii este un extras din Simfonia a IX-a compusă în 1823 de Ludwig van Beethoven. Melodia este preluată, nu întâmplător, din Simfonia a IX-a de Ludwig van Beethoven și atunci când este interpretată ca imn al UE nu este însoțită de text. Acest imn fără cuvinte evocă prin limbajul universal al muzicii idealurile de libertate, pace și solidaritate reprezentate de Europa.

- *Ziua Europei*. Ideile care au dus la crearea Uniunii Europene au fost prezentate pentru prima dată la 9 mai 1950 de ministrul francez al Afacerilor Externe, Robert Schuman. "Declarația Schuman" este considerată actul de naștere al Uniunii europene. De aceea, ziua de 9 mai a rămas o dată de referință în istoria UE și a condus la crearea unei zile oficiale a Europei.

- *Motto-ul „Unitate în diversitate”* care reprezintă deviza Uniunii Europene. Aceasta arată că europenii s-au unit pentru a promova pacea și prosperitatea, acceptând totodată să-și deschidă spiritul către culturile, tradițiile și limbile atât de diverse ale continentului nostru.

Europa este un continent care reunește numeroase tradiții și limbi diferite, dar și valori comune ca democrația, libertatea și justiția socială. UE apără aceste valori, încurajează cooperarea între popoarele sale, promovând unitatea în diversitate și apropierea procesului decizional de cetățean.

În lumea din ce în ce mai interdependentă a secolului al XXI-lea, este nevoie mai mult ca niciodată de cooperare între cetățeanul european și popoarele altor țări, într-un spirit de căutare, deschidere, solidaritate.

De-a lungul deceniilor postbelice, Uniunea Europeană a devenit o organizație care își propune crearea unei Europe unite din punct de vedere politic, economic, social, cultural, păstrând, în același timp, valorile și identitatea națională a statelor componente.

La baza Uniunii se află trei piloni:

- Comunitățile europene (Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului, Comunitatea Economică Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice),
- PESC (Politica Externă și de Securitate Comună)
- JAI (Justiție și Afaceri Interne).

Principalele obiective ale Uniunii Europene sunt: promovarea progresului economic și social (Piața Unică a fost instituită în 1993, iar moneda unică a fost lansată în 1999); afirmarea Uniunii Europene pe scena internațională (prin ajutor umanitar pentru țările nemembre, o politică externă și de securitate comună, implicarea în rezolvarea crizelor internaționale, poziții comune în cadrul organizațiilor internaționale); instituirea cetățeniei europene (care nu înlocuiește cetățenia națională ci o completează, conferind un număr de drepturi civile și politice cetățenilor europeni); dezvoltarea unei zone de libertate, securitate și justiție (legată de funcționarea pieței interne și, în particular, de libera circulație a persoanelor); consolidarea Uniunii în baza dreptului

comunitar (corpul legislației adoptate de către instituțiile europene, împreună cu tratatele fondatoare).

Integrarea economică și politică a statelor membre ale Uniunii Europene înseamnă că aceste țări trebuie să ia decizii comune în numeroase domenii. Ele au elaborat politici comune în domenii foarte diverse : de la agricultură la cultură, de la protecția consumatorilor la concurență, de la mediu și energie la transport și comerț.

De asemenea, se acordă importanță relațiilor Uniunii Europene cu restul lumii. UE negociază mari acorduri comerciale și de cooperare cu țări terțe și aplică o Politică Externă și de Securitate Comună (PESC).

Piața unică reprezintă desființarea barierelor comerciale. Țările membre au avut nevoie de un anumit timp pentru înlăturarea tuturor barierelor comerciale dintre ele și transformarea „pieței comune” într-o adevărată piață unică, în cadrul căreia bunurile, serviciile, persoanele și capitalurile pot circula liber.

În anii '90, circulația cetățenilor europeni în Europa a fost simplificată prin desființarea verificărilor identității și desființarea controlului vamal la frontierele interne ale UE. Această evoluție a mărit mobilitatea cetățenilor Uniunii Europene. Din 1987, de pildă, peste un milion de tineri europeni au beneficiat de posibilitatea studiilor în străinătate, cu sprijinul Uniunii.

OSCE

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa a apărut în anii '70, inițial sub numele de **Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE)**, ce a funcționat ca un proces de conferințe și reuniuni periodice. Adoptarea denumirii de **Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa** s-a hotărât în cadrul Conferinței de la Budapesta (1994). În prezent, **OSCE** cuprinde **56 de state**, din Europa, Asia Centrală și America de Nord, fiind cea mai mare organizație regională de securitate din lume.

Istoria **CSCE** se împarte în două perioade:

- Între anii 1975-1990 (semnarea Actului Final de la Helsinki și, respectiv, a Cartei de la Paris pentru o nouă Europa), în care **CSCE** a funcționat ca **un proces de conferințe și reuniuni periodice**.
- Evoluțiile pe planul securității europene apărute în anii '90 au impus schimbări fundamentale atât în ceea ce privește structura și caracterul instituțional al procesului început la Helsinki, cât și rolul acestuia. Conferința la nivel înalt de la Budapesta, 1994, a hotărât adoptarea denumirii de **Organizație pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)**.

OSCE încă se află în faza de definire a instituției identității de securitate europeană, bazată pe patru elemente:

- Abordarea atotcuprinzătoare a securității (militară, politică, economică și umană);
- Participarea, pe bază de egalitate, a tuturor țărilor membre;
- Principii, norme și valori comune;
- Instrumente, mecanisme și experiență unică în domeniul diplomatiei preventive.

Pe baza acestor elemente, **OSCE** acționează în sensul:

- Consolidării valorilor comune și al asistării statelor membre în edificarea unor societăți democratice bazate pe statul de drept;
- Prevenirii conflictelor locale, al restaurării păcii în zona de tensiune;
- Al eliminării unor deficite reale și perceptibile de securitate;
- Evitării creării de noi diviziuni politice, economice sau sociale, obiectiv ce se realizează prin promovarea unui sistem de securitate prin cooperare.

Proritățile **OSCE** sunt:

- Consolidarea valorilor comune și asistarea statelor membre în edificarea unor societăți democratice, civile, bazate pe statul de drept;
- Prevenirea conflictelor locale, restaurarea stabilității și păcii în zone de tensiune;
- Eliminarea unor deficite reale și perceptibile de securitate și evitarea creării de noi diviziuni politice, economice sau sociale, obiectiv ce se realizează prin promovarea unui sistem de securitate prin cooperare.

Scurt Istoric

Originile **OSCE** au apărut în anii 1950, odată cu ideea convocării unei conferințe general-europene pentru securitate. Conferința era văzută de unii ca o cale pentru a depăși divizarea Europei rezultă după cel de-al doilea război mondial. Mesajul principal al celor care au acționat pentru convocarea ei a fost "asigurarea securității printr-o politică de deschidere". Aceste eforturi au dus la convocarea, la 22 noiembrie 1972, la Dipoli (lângă Helsinki), a reprezentanților statelor europene, SUA și Canadei, pentru consultări în vederea pregătirii Conferinței. Consultările multilaterale pregătitoare s-au prelungit până la 8 iunie 1973, iar rezultatele acestora au fost cuprinse în Recomandările finale de la Helsinki (Cartea bleu), adoptate de către miniștrii de externe ai statelor participante. Acestea au stat la baza negocierilor propriu-zise ale Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, concepută, inițial a se desfășura în trei faze:

- a. La nivel de ministru de externe;
- b. La nivel de experți;
- c. La nivel înalt. La 18 septembrie 1973, la Geneva, experții statelor participante au început activitatea de elaborare a Actului Final, care a durat până în vara anului 1975.

La 1 august 1975, la Helsinki, a fost semnat, la nivel înalt, **Actul Final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa**. Actul Final a pus bazele viitoarei evoluții a procesului CSCE. Documentul nu conține obligații juridice, ci politice, împărțite în trei mari categorii:

- Probleme privind aspectele politico-militare ale securității în Europa;
- Cooperarea în domeniul economic, tehnico-științific și al mediului înconjurător;
- Cooperarea în domeniul umanitar și alte domenii.

În anii '70 și '80, asemenea reuniuni au avut loc la Belgrad (1977-1978), Madrid (1980-1983), Stockholm (1983-1986) și Viena (1986-1989). Ele au fost marcate de evoluțiile sinuoase ale climatului politic internațional, în special de confruntările ideologice între Est și Vest, precum și de raporturile tensionate dintre SUA și URSS.

Carta de la Paris, semnată la nivel înalt în noiembrie 1990, a marcat un punct de cotitură în istoria CSCE deschizând calea transformării sale într-un forum instituționalizat de dialog și negocieri, cu o structură operațională. Fiind prima Conferință la nivel înalt după adoptarea Actului Final de la Helsinki, Summit-ul CSCE de la Paris a deschis o pagină nouă în raporturile dintre statele europene, punându-se oficial capăt războiului rece și fiind adoptate documente de importanță majoră în domeniul dezarmării - Tratatul privind reducerea armelor convenționale în Europa, Declarația statelor membre ale NATO și ale Tratatului de la Varșovia privind nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forță, Acordul asupra unui pachet de măsuri de creștere a încrederii și securității (Documentul de la Viena - 1990). **Carta de la Paris pentru o nouă Europă** pune bazele instituționalizării procesului CSCE prin întâlniri regulate la nivel înalt (din doi în doi ani), reuniuni ale miniștrilor de externe și ale Comitetului Înălților Funcționari. Sunt create, totodată, Secretariatul permanent (cu sediul la Praga), Centrul pentru Prevenirea Conflictelor (Viena) și Biroul pentru Alegeri Libere (Varșovia). A fost definit obiectivul edificării unei Europe a democrației, păcii și unității, constând în **asigurarea securității, dezvoltarea unei cooperări largi între toate statele participante și promovarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului**.

Un nou impuls pentru acțiune concertată în cadrul OSCE a fost dat de Conferința la nivel înalt de la Helsinki, 1992. Documentul adoptat cu acea ocazie - **Declarația de la Helsinki**, denumită simbolic "**Sfidările schimbării**" - conține prevederi vizând întărirea contribuției și rolului CSCE în asigurarea drepturilor omului, gestionarea crizelor și tensiunilor. Documentul prevede asumarea unui rol activ al CSCE în alerta timpurie, prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor. Noul instrument - Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale - este însărcinat să se ocupe, într-o fază cât mai timpurie, de tensiuni etnice care pot escalada într-un conflict. Tot prin Documentul de la Helsinki, 1992, a fost creat un nou organ - Forumul de Cooperare în domeniul Securității, - care se întrunește, la Viena, pentru a se consulta și negocia măsuri concrete vizând întărirea securității și stabilității în regiunea euro-atlantică.

Pentru a conferi un nou impuls politic CSCE, Summit-ul de la Budapesta, 1994, a hotărât schimbarea denumirii procesului început la Helsinki în Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, care a devenit, totodată, primul instrument pentru prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor, exprimându-se voința politică a statelor membre de a se trimite o misiune OSCE de menținere a păcii în Nagorno-Karabakh. Tot la Budapesta a fost adoptat Codul de conduită privind aspectele militare ale securității, conținând principiile care să guverneze rolul și folosirea forțelor armate în societăți democratice. Documentul de la Budapesta prevedea, totodată, începerea discuțiilor în cadrul OSCE privind modelul comun și atotcuprinzător de

securitate pentru Europa secolului XXI, bazat pe principiile și angajamentele OSCE, materializat prin adoptarea la Summit-ul de la Istanbul a Cartei pentru securitate europeană.

După semnarea Acordurilor de pace de la Dayton, **OSCE** și-a asumat responsabilități importante în aplicarea acestora. Prin Misiunea sa din Bosnia-Herzegovina și prin alte instrumente specifice (Biroul de la Varșovia, Reprezentanți personali sau speciali ai președintelui în exercițiu s.a.), **OSCE** a jucat un rol important în organizarea și desfășurarea alegerilor prezidențiale, parlamentare și municipale în Bosnia-Herzegovina, asigurarea respectării drepturilor omului, edificarea instituțiilor specifice unui stat de drept, realizarea dezarmării, stabilității și securității regionale.

În prezent, **OSCE** ocupă un loc unic în sistemul organizațiilor internaționale. Caracteristicile principale ale **OSCE** se referă la numărul de membri (toate statele spațiului euro-atlantic), abordarea atotcuprinzătoare a securității, instrumente și mecanisme specifice pentru prevenirea conflictelor, procesul decizional, bazat pe consens, realizat în urma consultărilor intense, dialog politic constant și deschis, normele și valorile comune asumate de state prin documentele adoptate, precum și un sistem de contacte și cooperare cu alte organizații și instituții internaționale.

ORGANIZATIA MONDIALA A COMERTULUI (OMC)

1. Scurt istoric

Ideea înființării Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) a apărut după cel de-al Doilea Război Mondial, din inițiativa Organizației Națiunilor Unite. Scopul urmărit a fost de a stabili reguli și principii privind relațiile comerciale internaționale care să asigure o anumită disciplină și un mediu favorabil privind desfășurarea acestora, prin reducerea treptată a tuturor barierelor tarifare și netarifare, precum și a altor restricții discriminatorii. În urma însărcinării Consiliului Economic și Social al ONU, o comisie formată din reprezentanți ai 23 state de membre ONU a inițiat un proces de elaborare a unei Carte privind viitoarea OMC, precum și o serie de negocieri cu privire la reducerea taxelor vamale și a altor restricții din cadrul comerțului internațional.

Aceste demersuri de negociere s-au finalizat prin semnarea la data de 30 octombrie 1947 a Acordului General pentru Tarife și Comerț (GATT), care a intrat în vigoare în data de 1 ianuarie 1948. GATT a fost un tratat multilateral interguvernamental prin care țările membre se obligă să respecte anumite principii și reguli în domeniul relațiilor comerciale: să reducă, să elimine sau să consolideze taxele vamale și să înlăture restricțiile cantitative sau de altă natură din calea schimburilor comerciale reciproce, trecând treptat la liberalizarea acestora.

Țările care au semnat inițial GATT, denumite membre fondatoare, sunt cele 23 de țări implicate în cadrul negocierilor acordului: Australia, Belgia, Brazilia, Birmania, Canada, Ceylon, Chile, Cuba, SUA, Franța, India, Liban, Luxemburg, Norvegia, Noua Zeelandă, Pakistan,

Olanda, Rhoedezia de Sud, Anglia, Siria, Cehoslovacia, Uniunea Sud-Africană și China. La momentul 31 decembrie 1994 numărul statelor participante la GATT a atins cifra de 140, fiind reprezentate de: 128 părți contractante (membri cu drepturi depline) și 12 membri de facto (foste colonii pe teritoriul cărora au fost puse în aplicare prevederile acordului înainte de câștigarea independenței și care au dreptul să devină părți contractante după câștigarea independenței politice).

Momentul înființării OMC este reprezentat de adoptarea Acordului de la Marrakech din data de 15 aprilie 1994, care a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 1995. Până la acest moment, GATT nu a avut un statut de organizație internațională, dar a întreținut legături cu organizațiile specializate ale ONU.

2. Acordul GATT

Inițial, obiectivul principal al GATT a fost crearea de condiții favorabile pentru desfășurarea schimburilor comerciale între țările membre. Pe parcursul timpului, datorită creșterii numărului de țări care au aderat la acest acord, în special țările în curs de dezvoltare, obiectivele și atribuțiile GATT s-au lărgit, vizând, în special, sprijinirea procesului de dezvoltare a comerțului exterior al acestor țări.

Astfel, începând cu anul 1964, acordul a fost completat cu Partea a patra (Comerț și dezvoltare) care vizează cu predilecție țările în curs de dezvoltare, iar începând cu anul 1968 a fost creat organismul comun de comerț internațional GATT-UNCTAD. Până la crearea OMC, activitatea GATT s-a desfășurat în cadrul următoarei structuri organizatorice: Sesiunea părților contractante (forul superior al GATT, alcătuit din membrii cu drepturi depline și care se întrunea în sesiuni ordinare sau extraordinare – la cererea părților contractante), Consiliul reprezentanților (organ executiv, format din reprezentanți ai țărilor membre cu drepturi depline care își exercita atribuțiile între Sesiunile părților contractante), comitete și grupuri de lucru specializate pe anumite problematici, precum:

- Comitetul pentru comerțul cu produse industriale;
- Comitetul pentru agricultură și comerțul cu produse agricole;
- Comitetul pentru comerț și dezvoltare;
- Comitetul pentru practicile antidumping;
- Comitetul pentru textile. De asemenea, GATT a dispus de un Secretariat, cu sediul la Geneva, structură organizatorică însărcinată cu atribuții administrative care a desfășurat și o importantă activitate publicistică.

În plus, GATT a organizat un Centru de comerț internațional, transformat ulterior în Centrul comun de comerț internațional GATT-UNCTAD. Funcționarea GATT s-a bazat pe respectarea următoarelor principii care rezultă din textul acordului (Anexa 1):

a) Principiul nediscriminării în relațiile comerciale dintre părțile contractante Acest principiu implică acordarea reciprocă între părțile contractante a clauzei națiunii celei mai favorizate (care asigură nediscriminarea statelor), precum și a tratamentului național în materie de impozite și reglementări interne (care asigură nediscriminarea mărfurilor și a persoanelor). În cadrul GATT, aceste două clauze se acordau pe cale multilaterală, cu excepția SUA, care a fost adepta variantei bilaterale.

b) Interzicerea de către părțile contractante, în relațiile reciproce, a restricțiilor cantitative sau a altor măsuri cu efecte similare la importul și exportul de mărfuri;

c) Aplicarea nediscriminatorie a restricțiilor cantitative (sau a altor măsuri cu efecte similare) în relațiile comerciale dintre părțile contractante, în măsura în care, în anumite situații, acestea sunt admise ca derogări de la principiul menționat anterior;

d) Eliminarea sau limitarea subvențiilor la export în relațiile comerciale dintre părțile contractante;

e) Protejarea economiilor naționale de concurența străină se realizează, în principiu, cu ajutorul tarifelor vamale, care nu trebuie să fie însă prohibitive;

f) Folosirea de către părțile contractante a consultărilor ca metodă fundamentală pentru evitarea prejudicierii intereselor comerciale ale acestora;

g) Adoptarea deciziilor de către părțile contractante prin consens general; deciziile se supun la vot numai atunci când nu se realizează consensul general sau la cererea uneia dintre părțile contractante (fiecare parte contractantă dispunând de 1 vot).

De la aceste principii au fost instituite o serie de derogări și excepții. Cele mai importante dintre acestea vizează:

a) recunoașterea sistemului preferințelor vamale în vigoare la data semnării acordului, cu condiția ca limitele acestor preferințe să nu fie extinse ulterior de către părțile contractante;

b) admiterea creării de zone de liber-schimb și de uniuni vamale, cu tarife vamale externe comune, la care să participe două sau mai multe părți contractante, cu condiția să nu fie instituite noi bariere și liberalizarea comerțului să afecteze majoritatea comerțului între părți;

c) negocierea de protocoale preferențiale între țările în curs de dezvoltare, părți contractante la GATT (de exemplu Protocolul celor 16) și instituirea, prin derogare de la clauza națiunii celei mai favorizate, a Sistemului generalizat de preferințe vamale nereciproce și

nediscriminatorii în favoarea țărilor în curs de dezvoltare , precum și negocierea Sistemului global de preferințe comerciale între țările în curs de dezvoltare, membre ale „Grupului celor 77”;

d) autorizarea țărilor în curs de dezvoltare – părți contractante la GATT – de a promova măsuri de politică comercială cu caracter protecționist pentru apărarea economiei naționale, și în special a industriei, de concurența puternică a țărilor dezvoltate;

e) admiterea temporară de restricții cantitative (sau alte măsuri netarifare cu efecte similare) în relațiile comerciale dintre părțile contractante la importul unor produse care ar periclita producția internă sau în scopul de a contribui la echilibrarea balanței de plăți (măsuri de salvagardare).

Negocierile comerciale inițiate de GATT s-au desfășurat în cadrul unor conferințe, denumite și runde de tratative. În principal, aceste tratative au vizat negocieri tarifare și netarifare.

În ceea ce privește negocierile tarifare, acestea respectă următoarele principii: - participă doar părțile interesate

– fiecare parte contractantă are dreptul de a decide dacă participă sau nu la negocierile comerciale;

- principiul reciprocității concesiilor;

– nici unei părți nu i se poate cere să facă concesiuni unilaterale, între părțile contractante trebuind să se acorde concesiuni de egală valoare; de la acest principiu există o derogare în favoarea țărilor în curs de dezvoltare (Sistemul global de preferințe);

- toate părțile contractante beneficiază de rezultatele negocierilor tarifare în virtutea clauzei națiunii celei mai favorizate, cu excepția derogărilor, indiferent dacă participă sau nu la negocieri; în ceea ce privește alte acorduri negociate (netarifare sau din domeniul juridic), aplicarea acestora depindea de măsura în care statele aveau la acestea;

- retragerea concesiilor convenite pe cale multilaterală în cadrul GATT nu se poate face de nici o parte contractantă pe cale unilaterală decât numai cu condiția acordării altor concesiuni de egală valoare; de la această regulă există o derogare legiferată în cadrul unui acord în favoarea țărilor în curs de dezvoltare – măsuri de salvagardare în scopul dezvoltării.

Concesiunile tarifare se referă la: eliminarea totală a taxelor vamale de import la anumite produse, reduceri directe de taxe vamale la import (cu un procent convenit), consolidarea taxelor vamale (în principal, vizează menținerea taxei la nivelul existent pe o perioadă determinată de timp).

Negocierile netarifare au determinat înlăturarea sau atenuarea obstacolelor netarifare din calea schimburilor comerciale dintre țările contractante (de exemplu, Acordul cu privire la achizițiile publice – achizițiile de peste 150.000 DST sunt realizate în baza unei licitații la care pot participa în condiții egale și nediscriminatorii atât furnizorii interni, cât și cei străini). De asemenea, negocierile netarifare au condus la instituirea unor coduri de conduită privitoare la condițiile în care pot fi folosite anumite obstacole netarifare în relațiile comerciale dintre părțile contractante.

În acest context, o importanță deosebită este deținută de Acordul privind subvențiile la export și taxele compensatorii¹⁰, precum și de Codul antidumping.

Pe parcursul existenței sale, GATT a întreprins următoarele runde de tratative: Runda de la Geneva (aprilie-octombrie 1947), Runda de la Annecy (Franța, 1949), Runda de la Torquay (Anglia, 1950-1951), Runda de la Geneva (1955-1956), Runda Dillon (1960-1962), Runda Kenedy-Geneva (1964-1967), Runda Tokyo (1973-1979) și Runda Uruguay (1986- 1994).

3. Participarea României

La invitația Secretariatului GATT, România a participat în calitate de observator în cadrul acordului încă din anul 1957. Din luna iulie 1966, între Camera de Comerț și Industrie a României și Centrul internațional de comerț al GATT a fost stabilită o legătură cu caracter tehnic. Cererea oficială a României de aderare la GATT ca membru cu drepturi depline a fost depusă în luna iulie 1968. În urma examinării acesteia de către Consiliul reprezentanților, a fost constituit un grup de lucru (format din reprezentanți din 27 de țări participante la GATT) care a negociat cu țara noastră condițiile de aderare.

În octombrie 1971, Consiliul reprezentanților a aprobat raportul grupului de lucru și protocolul de aderare rezultat în urma negocierilor. România a semnat protocolul de aderare la GATT în data de 15 octombrie 1971, devenind astfel membru cu drepturi depline.

În cadrul GATT, România a participat în cadrul Rundelor Tokyo și Uruguay (în cadrul acestei runde participând efectiv la negocieri). După anul 1989, datorită schimbărilor intervenite în sistemul economic românesc, angajamentele cantitative stipulate de protocolul de aderare (importurile României din părțile contractante, luate împreună, nu trebuia să se situeze sub ritmul general al importurilor, prevăzut în planurile cincinale) nu au mai putut fi respectate. Ca urmare, a fost inițiat un proces de renegociere a protocolului de aderare la GATT.

Acest proces nu a fost finalizat niciodată, deoarece România a devenit membru OMC, nemaipunându-se astfel problema încheierii unui nou protocol de aderare la GATT. În ceea ce privește aderarea la OMC, din data de 1 ianuarie 1995 România are calitatea de membru originar, deoarece a îndeplinit cumulativ condițiile impuse în acest sens: avea calitatea de parte contractantă la GATT-1947, a acceptat și ratificat documentele Rundei Uruguay (Acordul de la Marrakech, acordurile comerciale multilaterale și listele de angajamente și concesiile anexate GATT-1994, precum și listele de angajamente specifice anexate la GATS). Astfel, România nu a mai fost nevoită să parcurgă etapele obișnuite privind aderarea la OMC.

OMC – creare, stadiu actual

Actul final al Rundei Uruguay, care a marcat nașterea OMC, este documentul prin care participanții la negocieri:

- au convenit Acordul de creare a OMC, precum și o serie de declarații și decizii ministeriale;
- se angajează să supună acceptării, conform procedurilor naționale, acordul privind crearea OMC.

OMC este concepută ca o organizație independentă, în afara sistemului ONU dar care conlucrează cu instituții și organizații cu caracter economic, inclusiv cele din sistemul ONU.

OMC este forul multilateral de punere în aplicare a ansamblului măsurilor de liberalizare a comerțului cu mărfuri, servicii, și drepturi de proprietate intelectuală, de desfășurarea de noi runde de negocieri pentru extinderea liberalizării în comerțul cu produse agricole, industriale și cu servicii, precum și de supraveghere multilaterală a punerii în aplicare a prevederilor referitoare la regulile, disciplinele și practicile de comerț convenite.

OMC are un caracter permanent și înlocuiește structura juridică și instituțională a GATT, care din 1948 a funcționat pe o bază contractuală.

OMC are o sferă mult mai largă de cuprindere decât GATT (Anexa 2), incluzând, pe lângă reglementarea comerțului cu mărfuri, și reglementarea comerțului cu servicii (Acordul GATS), precum și aspecte ale drepturilor de proprietate intelectuală (Acordul TRIPS).

Structura instituțională a OMC cuprinde: Conferința ministerială (care se întrunește cel puțin o dată la 2 ani), Consiliul General (conduce activitatea OMC între Conferințele ministeriale – acesta cuprinde și 2 Organisme distincte pentru revizuirea politicii comerciale și pentru reglementarea diferendelor dintre statele membre), Consilii (Consiliul pentru comerțul cu mărfuri, Consiliul pentru aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală, Consiliul pentru comerțul cu servicii), Comitete de lucru (precum Comitetul pentru comerț și dezvoltare, Comitetul pentru restricții de balanțe de plăți, Comitetul pentru buget, finanțe și administrație).

În plus, OMC are în subordine un Secretariat însărcinat, în principal, cu atribuții administrative. Până în prezent au avut loc următoarele Conferințe ministeriale: Singapore (9-13 decembrie 1996), Geneva, (18-20 mai 1998), Seattle, 30 noiembrie – 3 decembrie 1999), Doha (9-13 noiembrie 2001), Cancún (10-14 septembrie 2003). În perioada 13-18 decembrie 2005 s-a desfășurat la Hong Kong o nouă Conferință ministerială. În cadrul OMC, luarea deciziilor are la bază principiul consensului, după modelul GATT. Consensul se referă la situația în care, în cadrul unei reuniuni de negociere, nici un stat membru nu obiectează în mod oficial cu privire la decizia propusă.

Totuși, există situații în care consensul nu poate fi atins, situația în care decizia este luată prin vot. În prezent, OMC are 148 de țări membre și 33 de țări cu statut de observator.

Sediul organizației este la Geneva, în clădirea fostului GATT, organizația dispune pentru anul 2005 de un buget de 169 milioane franci elvețieni și de un personal format din 630 funcționari. Începând cu data de 01.09.2005, Directorul general al OMC este domnul Pascal Lamy.

5. Mecanismul de examinare a politicilor comerciale

Mecanismul de examinare a politicilor comerciale a fost creat în decembrie 1988, la Montreal, și a intrat în vigoare la data de 12 aprilie 1989. Acest mecanism face parte din categoria instrumentelor juridice multilaterale, fiind obligatoriu pentru toți membrii OMC.

Obiectivul central urmărit prin acest acord este asigurarea respectării de către toți membrii OMC a regulilor și angajamentelor comerciale multilaterale și plurilaterale, în vederea evitării diferendelor de ordin comercial între statele membre.

Rezolvarea acestor diferende se realizează în conformitate cu anumite reguli și proceduri speciale, obligatorii pentru toți membrii OMC. Aplicarea acestor reguli este asigurată de Organismul unic de reglementare a diferendelor, constituit în cadrul Consiliului General al OMC.

Procesul de reglementare vizează utilizarea unor metode specifice, precum consultarea, panelul de experți, concilierea, medierea și arbitrajul. De asemenea, procedura poate include și faza examinării în apel care presupune instituirea unui organ de apel format din 7 membrii.

Revenind la mecanismul de examinare a politicilor comerciale, trebuie menționat că acesta se bazează pe o serie de raportări periodice, în funcție de perioadele țintă ale comerțului mondial: din 2 în 2 ani în cazul SUA, Japoniei, Canadei, UE; iar pentru celelalte din 4 în 4 ani sau din 6 în 6 ani – situația României până în momentul aderării la UE.

Examinările desfășurate în baza mecanismului menționat se realizează de către Organismul pentru revizuirea politicilor comerciale, din cadrul Consiliului General al OMC.

În perioada 28-29 decembrie 2005 au avut loc la Geneva - sediul OMC - o serie de întâlniri privind discutarea formei finale a Raportului elaborat de Secretariatul OMC cu privire la Revizuirea politicii comerciale a României. Cu acest prilej, România a fost reprezentată de o delegație formată din membrii ai ministerelor și ai altor instituții relevante în acest domeniu, inclusiv din partea Consiliului Concurenței.

Reprezentanții OMC au recunosc progresele realizate de România în procesul de liberalizare a politicii sale comerciale față de momentul raportului anterior pentru România întocmit de OMC - 1999. Această liberalizare a asigurat o contribuție pozitivă la atingerea performanțelor economice din ultimii ani. De asemenea, au fost evidențiate o serie de aspecte pe

care România le are în continuare de rezolvat, precum lupta împotriva corupției, liberalizarea transportului civil și maritim, domeniul protecției drepturilor de proprietate intelectuală, îmbunătățirea angajamentelor multilaterale pentru bunuri și servicii.

6. Politica în domeniul concurenței și Organizația Mondială a Comerțului

Acordurile încheiate în cadrul OMC conțin o serie de prevederi relevante pentru politica în domeniul concurenței.

Un exemplu este reprezentat de prevederile care vizează tratamentul special și diferențial. Aceste prevederi au ca scop sporirea oportunităților comerciale prin asigurarea accesului la piețe, protejarea de către membrii OMC a intereselor statelor în curs de dezvoltare, o mai mare flexibilitate a angajamentelor, perioade mai lungi de tranziție, asistența tehnică.

Majoritatea țărilor membre OMC au adoptat în plan național legislații în domeniul concurenței. În viziunea OMC, acest cadru legal oferă mijloacele necesare combaterii practicilor anticoncurențiale, inclusiv fixarea prețurilor sau alte înțelegeri de tip cartel, abuzul de poziție dominantă, concentrările economice care restricționează concurența, ori înțelegerile dintre furnizori și beneficiari (înțelegerile verticale) care împiedică deschiderea pieței către alți concurenți.

Alături de legislația din domeniu, conceptul de politică în domeniul concurenței înglobează și celelalte măsuri întreprinse în vederea promovării concurenței în economiile naționale, așa cum sunt reglementările sectoriale și politicile de privatizare.

Ideea proiectării unui cadru multilateral privind politica în domeniul concurenței a generat diferențe de opinii între statele membre OMC. Unele dintre aceste sunt de părere că un astfel de cadru ar contribui la implementarea politicii în domeniul concurenței și ar reduce potențialul de conflict din acest domeniu. Alte state nu îmbrățișează această idee, fiind adepții unei abordări bilaterale/regionale în această arie de interes.

Cu privire la aceste aspecte, s-a ajuns la un rezultat cu ocazia Conferinței ministeriale de la Doha, care a recunoscut necesitatea unui cadru multilateral care să îmbunătățească rolul politicii în domeniul concurenței asupra comerțului și dezvoltării internaționale, precum și nevoia unei asistențe tehnice îmbunătățite și formării de competențe în acest domeniu. Negocierile pe acest subiect au fost proiectate să înceapă după Conferința ministerială de la Cancún.

Cu toate acestea, concluziile Conferinței ministeriale de la Cancún au relevat faptul că în acest domeniu nu s-a ajuns la un numitor comun între statele membre. Grupul de lucru privind interacțiunea dintre comerț și politica în domeniul concurenței a fost însărcinat să clarifice motivele de divergență existente, în vederea definitivării modalităților concrete de începere a negocierilor. Acest Grup de lucru a fost înființat la Conferința Ministerială de la Singapore din decembrie 1996.

În perioada 1997-1998, Grupul de lucru s-a concentrat asupra unei Liste de probleme propuse spre analiză, care a fost redactată în cadrul primei întâlniri a grupului. În principal, analiza efectuată a vizat:

- relația dintre obiectivele, principiile, conceptele, scopul și instrumentele comerciale și politica în domeniul concurenței, precum și relația dintre acestea și creșterea/dezvoltarea economică;

- inventarierea și analizarea instrumentelor existente, standardelor și activităților privind comerțul și politica în domeniul concurenței, inclusiv experiența acumulată în implementarea acestora;

- interacțiunea dintre comerț și politica în domeniul concurenței, inclusiv considerații referitoare la următoarele subpuncte:

- impactul practicilor anticoncurențiale ale întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi în domeniul comerțului internațional;

- impactul monopolurilor de stat, drepturilor exclusive și politicilor de reglementare sectorială asupra politicii în domeniul concurenței și comerțului internațional;

- relația dintre aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală și politica în domeniul concurenței;

- relația dintre investiții și politica în domeniul concurenței;

- impactul comerțului asupra politicii în domeniul concurenței. Rezultatele analizei realizate de către Grupul de lucru au fost prezentate într-un raport întocmit în luna decembrie 1998.

De asemenea, raportul prezintă poziția statelor membre OMC asupra unor subiecte precum relația de sprijinire reciprocă dintre liberalizarea comerțului și politica în domeniul concurenței, categoriile de practici anticoncurențiale ce pot avea un impact negativ asupra comerțului internațional și asupra investițiilor, precum și potențialele contribuții ale politicii în domeniul concurenței pentru dezvoltarea economică.

În plus, în colaborare cu UNCTAD și Banca Mondială, Grupul de lucru a organizat o serie de simpozioane având ca subiect elemente aflate pe agenda sa de lucru. Conform deciziei Consiliului general al OMC, în anul 1999 au fost adăugate alte trei subiecte pe agenda Grupului de lucru:

- relevanța principiilor OMC privind tratamentul național, transparența și tratamentul națiunii celei mai favorizate asupra politicii în domeniul concurenței și reciproca;

- abordări asupra promovării cooperării și comunicării între membrii OMC, inclusiv în domeniul cooperării de ordin tehnic;

- contribuția politicii în domeniul concurenței în îndeplinirea obiectivelor OMC, inclusiv promovarea comerțului internațional. Un document deosebit de important care reflectă o parte dintre concluziile Grupului de lucru este reprezentat de Nota întocmită de Secretariatul general OMC cu privire la relevanța principiilor fundamentale ale tratamentului național, clauzei națiunii celei mai favorizate și transparenței asupra politicii în domeniul concurenței.

Aplicarea **principiului tratamentului național** obligă statele membre OMC să nu creeze dezavantaje concurențiale pentru companiile, produsele sau serviciile altor state membre OMC față de proprii naționali, produse sau servicii.

În ceea ce privește produsele, singura modalitate acceptată privind protecția împotriva concurenței străine este reprezentată de utilizarea tarifelor vamale. Măsurile interne adoptate de către un stat nu trebuie să favorizeze produsele autohtone față de cele străine.

În privința serviciilor, nu se poate face o distincție între măsurile interne și cele de ordin vamal pe care o țară le poate întreprinde.

Asigurarea tratamentului național este realizată prin procesul de liberalizare a comerțului cu servicii. Astfel, fiecare țară parte la acordul GATS va respecta o serie de angajamente asumate (stipulate în programele naționale) care au ca efect asigurarea tratamentului național față de prestatorii străini de servicii și față de serviciile prestate de către aceștia.

În domeniul drepturilor de proprietate intelectuală, tratamentul național a fost considerat în mod tradițional baza dreptului public internațional. Acordul TRIPS nu face excepție de la această regulă.

De la acest principiu există o serie de excepții care vizează, în principal, următoarele domenii: achizițiile publice de bunuri și servicii (această excepție nu este aplicabilă membrilor OMC care sunt părți semnatare ale Acordului privind achizițiile publice), normele privind protejarea moralei publice sau menținerii ordinii publice, excepțiile de securitate.

Principiul tratamentului națiunii celei mai favorizate este, de asemenea, prezent în cele trei acorduri principale ale OMC: GATT, GATS și TRIPS. Aplicarea acestuia a asigurat trecerea de la acordurile bilaterale la cele multilaterale. În plus, obligativitatea ca orice schimbare să fie aplicată tuturor membrilor OMC reprezintă un element de stabilitate și predictibilitate a sistemului care asigură propagarea măsurilor de liberalizare și îngreunează retragerea acestui tip de măsuri.

De la acest principiu există o serie de excepții, majoritatea regăsindu-se și în cazul principiului tratamentului național. În plus, există excepții specifice: zonele de liber schimb, uniunile vamale și preferințele vamale în favoarea sau între statele în curs de dezvoltare.

În cadrul GATS, statele membre OMC au dreptul să întocmească o listă cu excepții de la tratamentul națiunii celei mai favorizate a cărei valabilitate nu poate depăși, în principiu, o perioadă de 10 ani. În cazul TRIPS excepțiile sunt legate, în principal, de acordurile internaționale generale privind asistența judiciară sau aplicarea legii, care nu vizează în mod special drepturile de proprietate intelectuală; tratamentul acordat în baza acordurilor existente înainte de TRIPS, care au fost notificate și care nu conduc la o discriminare nejustificabilă.

Principiul transparenței aplicat în cadrul acordurilor OMC impune:

- obligația publicării, sau cel puțin asigurării condițiilor privind publicitatea, a tuturor reglementărilor, și, ca regulă generală, neaplicarea acestora înainte de îndeplinirea acestei obligații. În legătură cu acest aspect, există prevederi care impun administrarea imparțială a acestor reglementări, precum și dreptul de revizuire a deciziilor luate în baza lor;

- prevederi privind notificarea diverselor forme de acțiuni guvernamentale către OMC și alte state membre.

Aplicarea acestui principiu în cadrul acordurilor OMC urmărește:

a) promovarea unei abordări bazată pe reguli în ceea ce privește politica comercială și măsurile adoptate la nivel național. În acest domeniu, o condiție fundamentală pentru aplicabilitatea normelor legale este reprezentată de publicarea tuturor prevederilor legale și, acolo unde este posibil, de neaplicarea lor înainte ca cei vizați de acestea să aibă posibilitatea familiarizării cu acestea. În acest scop, un sprijin important este constituit de existența prevederilor privind administrarea imparțială a acestui tip de reglementări, precum și posibilitatea revizuirii de către un organism independent a deciziilor care privesc aplicarea lor;

b) furnizarea de informații tuturor părților din domeniul economic în scopul maximizării oportunităților create de regulile și obligațiile asumate în cadrul OMC cu privire la accesul la piețe, protecția drepturilor de proprietate intelectuală sau alte domenii relevante;

c) facilitarea monitorizării respectării obligațiilor impuse în cadrul OMC și, astfel, evitarea diferendelor;

d) facilitarea negocierilor comerciale viitoare având ca scop liberalizarea comerțului internațional. Excepția de la aplicarea acestui principiu vizează confidențialitatea informațiilor.

Statele membre OMC nu sunt obligate să facă publice acele informații a căror dezvăluire ar conduce la împiedicarea aplicării legii sau la afectarea interesului public.

De asemenea, sunt exceptate de la obligațiile principiului transparenței informațiile care ar prejudicia interesele comerciale legitime ale anumitor întreprinderi, publice sau private.

Comentariile statelor membre ale Grupului de lucru privind interacțiunea dintre comerț și politica în domeniul concurenței au relevat, în principal, următoarele:

- adoptarea acestor principii în aplicarea legislației/politicii în domeniul concurenței va stimula comerțul și investițiile, asigurând tratamentul egal sub toate jurisdicțiile naționale în ceea ce privește firmele naționale și străine;

- a fost notat faptul că, în multe dintre cazuri, aceste principii sunt deja adoptate în procesul de aplicare a legislațiilor în domeniul concurenței;

- în aplicarea acestor principii trebuie făcută o distincție între piețele unde există o legislație în domeniul concurenței, și cele care nu dispun de astfel de reglementări;

- problematica relevanței acestor principii asupra politicii în domeniul concurenței va fi analizată în continuare, inclusiv prin tratarea unor aspecte instituționale precum accesul la instanțele judecătorești sau aplicarea discreționară a reglementărilor. La nivelul OMC, noțiunea de ajutor de stat se regăsește, în mare parte, în cadrul conceptului de subvenție.

În acest sens, Acordul OMC privind subvențiile și măsurile compensatorii asigură o definire detaliată. Astfel, în înțelesul acestui acord, subvenția semnifică:

a) contribuția financiară a unui guvern sau a oricărui alt organism public din cadrul unui stat membru OMC atunci când:

- este implicat un transfer de fonduri (finanțări directe, împrumuturi și infuzie de capital), posibile transferuri directe de fonduri sau privind datoriile (de exemplu, garanțiile pentru împrumuturi); - statul renunță sau nu colectează anumite venituri care, în mod normal, ar trebui încasate (stimulentele fiscale – de exemplu, creditele fiscale);

- statul furnizează bunuri sau servicii, altele decât cele privind infrastructura generală, sau atunci când statu - statul realizează plăți în cadrul unui mecanism de finanțare, sau încredințează/direcționează către un organism privat îndeplinirea uneia sau mai multor funcții descrise la subpunctele anterioare care, în mod normal, ar fi de competența statului, iar practica adoptată diferă de cele urmate în mod obișnuit de alte state; sau - există orice formă de sprijin privind veniturile sau prețurile, în sensul art. XVI din GATT 1994; și b) prin urmare, este conferit un beneficiu.

Acordul se referă atât la mărfurile din domeniul agriculturii, cât și la produsele industriale, cu excepția cazurilor când subvențiile sunt în concordanță cu Acordul OMC privind agricultura. De asemenea, acordul realizează o distincție între subvențiile specifice și cele nespecifice. Pe scurt, o subvenție este specifică dacă este accesibilă unei singure întreprinderi sau unui grup de întreprinderi din cadrul jurisdicției unei autorități care acordă respectiva subvenție. Doar subvențiile specifice sunt subiectul regulilor stabilite în cadrul prezentului acord.

Acordul stabilește trei categorii de subvenții: **interzise, acționabile și neacționabile**. Deși ultimele două tipuri de subvenții sunt, în principiu, permise, utilizarea lor poate genera, în anumite condiții, efecte negative.

Subvențiile interzise (categoria roșie) sunt reprezentate de acele subvenții condiționate, în drept sau în fapt, prin una sau mai multe criterii, de performanța la export sau de utilizarea bunurilor naționale, față de cele importate. Acest tip de subvenție este subiectul unor proceduri de stingere a diferendelor. În acest sens, Organismul pentru reglementarea diferendelor din cadrul OMC are stabilit un anumit termen de acțiune. În cazul în care, în urma procedurii, se ajunge la concluzia că subvențiile sunt de tipul celor interzise, statul membru OMC care le practică este obligat să renunțe la acestea fără întârziere.

Dacă renunțarea la aceste subvenții nu este realizată în termenul prevăzut de respectivele proceduri, statul care a formulat plângerea este autorizat să întreprindă măsuri compensatorii.

Subvențiile „acționabile” (categoria galbenă) sunt reprezentate de acele subvenții prin a căror utilizare un stat membru OMC poate genera efecte negative pentru alți semnatori ai acordului, precum: prejudicii asupra industriei naționale a unor state semnatare, anularea sau afectarea directă sau indirectă a beneficiilor acordate unor state semnatare - în special, beneficiile legate de concesiile obligatorii privind tarifele. Se presupune că există un „prejudiciu important” atunci când practica reclamată asigură o subvenționare de peste 5% a produsului în cauză.

Statul care a recurs la practica subvenționării trebuie să dovedească că aceasta nu aduce prejudicii importante statului petant. Statele membre care sunt afectate de subvențiile acționabile pot adresa problematica în atenția Organismului pentru reglementarea diferendelor. Atunci când astfel de efecte negative sunt dovedite, statul membru care a recurs la practica subvenționării trebuie să retragă subvențiile sau să îndepărteze efectele negative.

Subvențiile „neacționabile” (categoria verde), care pot fi subvenții nespecifice sau subvenții specifice, implică asistență pentru domeniul cercetării industriale și activității de dezvoltare pre-concurențială, asistență acordată zonelor dezavantajate sau anumite tipuri de asistență pentru adaptarea facilităților existente în vederea respectării cerințelor cu privire la mediul înconjurător impuse de lege și/sau reglementări.

Totuși, în cazul în care un stat membru consideră că o subvenție neacționabilă determină efecte adverse importante pentru industria sa națională, poate proceda la consultări cu statul care practica respectiva subvenție, iar în cazul unui eșec al acestui demers poate apela la Comitetului pentru subvenții și măsuri compensatorii pentru o rezolvare a problemei în cauză.

Acordul tratează și condițiile utilizării **măsurilor (taxelor) compensatorii** privind bunurilor subvenționate importate. Astfel, sunt stabilite reguli cu privire la inițierea cazurilor privind măsuri compensatorii, investigațiile realizate de autoritățile naționale, precum și reguli de evidență care să asigure prezentarea de către toate părțile interesate a informațiilor și argumentelor relevante.

Acordul prezintă o serie de reguli privind calcularea cuantumului subvenției, aceasta reprezentând baza pentru determinarea prejudiciilor asupra industriei naționale a statului afectat.

Acordul impune luarea în considerare a tuturor factorilor economici relevanți pentru evaluarea stării industriei și pentru stabilirea unei legături cauzale între importurile subvenționate și presupusul prejudiciu. Investigațiile privind măsurile compensatorii trebuie finalizate fără întârziere pentru cazurile de subvenții de minimis (subvenția de până la 1% ad valorem) sau în cazul în care volumul importurilor subvenționate, actual sau potențial, sau cel al prejudiciului este neglijabil.

Cu excepția circumstanțelor extraordinare, investigațiile trebuie să fie finalizate în termen de 1 an de la data inițierii și, în nici un caz, mai târziu de 18 luni.

Toate taxele compensatorii trebuie să fie înlăturate în termen de 5 ani de la impunerea acestora, cu excepția cazului în care autoritățile ajung la concluzia că expirarea aplicării taxelor va conduce în mod sigur la continuarea subvenționării sau la reparația prejudiciului.

Acordul recunoaște faptul că subvențiile pot juca un rol important în programele de dezvoltare economică a țărilor în curs de dezvoltare, precum și în transformarea economiilor planificate în economii de piață. Astfel, țările mai puțin dezvoltate și țările în curs de dezvoltare, care au un PNB pe cap de locuitor de mai mic de 1.000 USD, sunt exceptate de la regulile privind subvențiile interzise la export.

De asemenea, pentru aceste țări există o perioadă de exceptare de la alte subvenții interzise. Pentru alte țări în curs de dezvoltare, interzicerea subvențiilor pentru export se va aplica în termen de 8 ani de la intrarea în vigoare a Acordului privind înființarea OMC, existând, de asemenea, o perioadă de exceptare (mai mică decât cea pentru țările cel mai puțin dezvoltate) privind recurgerea la alte subvenții interzise. Investigațiile privind măsurile compensatorii pentru produsele provenind dintr-un stat membru în curs de dezvoltare vor fi închise dacă nivelul total al subvențiilor nu depășește 2% (și în cazul anumitor state în curs de dezvoltare, 3%) din valoarea produsului, sau dacă volumul importurilor subvenționate reprezintă mai puțin de 4% din totalul importurilor unui produs similar în țara semnatară. În cazul țărilor care parcurg un proces de transformare de la o economie centralizată la cea de piață, acestea vor renunța la subvențiile interzise în termen de 7 ani de la data intrării în vigoare a acordului.

De asemenea, acordul instituie reguli cu privire la **procedura notificării și monitorizării subvențiilor**.

Astfel, statele membre OMC trebuie să **notifice** anual subvențiile specifice acordate sau menținute în cadrul teritoriului lor. Notificarea va conține în mod obligatoriu informații privind: forma subvenției (finanțare directă, împrumut, reduceri fiscale etc), cuantumul subvenției pe unitate de produs (dacă această informație este imposibil de furnizat, trebuie precizată valoarea totală bugetată pentru respectiva subvenție), obiectivul urmărit și/sau scopul subvenției, durata de acordare și/sau orice termen limită privind acordarea subvenției, date statistice care să permită evaluarea efectului practicii subvenționării asupra comerțului.

În cazul în care un stat membru OMC consideră că o măsură a unui alt stat membru, care nu a fost notificată de către acesta, produce efectele unei subvenții, îi poate aduce în atenție

această problemă. Dacă subvenția în cauză nu va fi notificată cu promptitudine de către statul incriminat, statul afectat poate aduce el însuși presupusa subvenție în atenția Comitetului pentru subvenții și măsuri compensatorii. Statele membre OMC sunt obligate să notifice fără întârziere toate acțiunile preliminare sau finale întreprinse cu privire la taxele compensatorii.

De asemenea, statele membre vor depune rapoarte bianuale cu privire la orice acțiune întreprinsă în vederea aplicării de taxe compensatorii, în perioada de 6 luni înainte de data depunerii raportului. De asemenea, statele membre vor notifica care sunt autoritățile naționale competente în vederea inițierii și desfășurării investigațiilor privind măsurile compensatorii, precum și procedurile naționale aferente.

Comitetul pentru subvenții și măsuri compensatorii este încredințat cu atribuții privind **supravegherea** acestor notificări. Astfel, acesta va examina notificările în cadrul unor sesiuni speciale, ținute o dată la 3 ani. Notificările depuse în anii intermediari (notificări de actualizare) vor fi examinate de către Comitet cu ocazia întâlnirilor ordinare.

7. Concluzii

Sistemul de comerț internațional promovat de OMC are în centru următoarele principii:

- combaterea discriminărilor - aplicarea tratamentului națiunii celei mai favorizate și a tratamentului național;
- libertatea comerțului - obținută gradual, prin intermediul negocierilor;
- predictibilitate - natura obligatorie a acordurilor și procedurilor pentru membrii OMC, precum și asigurarea transparenței; - promovarea concurenței loiale;
- încurajarea dezvoltării și reformei economice, vizând, în special, țările mai puțin dezvoltate și în curs de dezvoltare.

În viziunea OMC, acest sistem aduce o serie de beneficii, cele mai importante fiind reprezentate de: rezolvarea constructivă a diferendelor, reducerea costurilor de trai, creșterea veniturilor și sporirea posibilităților de alegere în ceea ce privește bunurile/serviciile și calitatea acestora.